№ 91 ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 29

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՆՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 29 № 91

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(36-րդ ՏԱՐԻ)
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ
Հասցէն՝
ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՄԱՅԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 7 ՌՈՒԲԼԻ
Ամսական ՄԷԿ րուբլի
Ամերիկա տարեկան „ 6 դոլլար
Եւրոպա „ „ „ 30 ֆրանկ
Պարսկաստան „ „ 10 րուբլի

Մաղիկ Բէհրութեան, Օլինկա Յովհաննիսեան, Գրիգոր Թադէոսեան Քօչարեան-Տասալեանները և Սօֆիա Մատվէյեան Խաչատրեան, խորին վշտով յայտնում են իրանց ազգականներին և ծանօթներին՝ առաջինը իր սիրելի և թանգագին որդու, երկրորդը ամուսնու, երրորդը եղբօր և չորրորդը փեսայի՝

Յովակիմ Թադէոսեան Քօչարեան-Տասալեանի

վաղաժամ մահը: Յուղարկաւորութիւնը երեքշաբթի, ապրիլի 29-ին, սեփական տնից (Մէշէխսկի փողոց № 14), առաւօտեան ժամը 10-ին, դէպի Էջմիածնի եկեղեցին, իսկ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատուն:

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Զ Ն Ի Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Կ Ա Լ Ո Ւ Ա Ծ Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ի Ց

„ՆԱԴԷԺԴԱ"

Ընկերութեան ապահովագրական գործողութիւնները լիկվիդացիա անելու պատճառով, վարչութիւնը խնդրում է բանկի պ. պ. փոխառուներից, կալուածքների ապահովագրութեան պայմանաժամը հասնելուն պէս, հոգ տանել իր ժամանակին նորոգելու ապահովագրութիւնը ուրիշ, իրանց ուզած, ապահովագրական ընկերութիւնների մէջ, հակառակ դէպքում վարչութիւնը ինքը կը վերաապահովագրէ իր հայեցողութեամբ:
ա. 2—1

Նախազգուշացում

Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ — Д. З. Сараджевъ

ЗАВОДСКАЯ МАРКА

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԻՆՈՒ ՍԵՆԵԱԿԻՑ

Նորերս ի վաճառ է հանվել օղի (столовое вино)

„ԸՆԿ. Գ. Մ. ՍԱՐԱՋԵՎ" „Т-во Г. М. Сараджевъ"

ֆիրմայով և մերին կատարելապէս նման էտիկետներով, նպատակ ունենալով մոլորեցնել պ. պ. սպառողներին, մեր ֆիրմայի հռչակով օգտվելու նպատակով:
Թողնելով դատարանին ապրանքի տարածման այդպիսի մի ձևի գնահատութիւնը, գրասենեակը խնդրում է յարգելի հասարակութեան ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի էտիկետների վրա անուան և հօրանուան սկզբնական „Դ. Զ." „Д. З." տառերին, նոյնպէս գործարանի դրօշմի՝ «այծեամը ժայռի վրա»:
(օ.մ.) ա. 25—14

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՄԱՅԻՍԻ 1-ԻՆ
Ժողովարանի այգում
տեղի կունենայ
ՄԱՅԻՍԵԱՆ ԱՌԱՋԻՆ
ՄԵԾ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Յօգուտ Կարմիր Աւետարանի դպրոցի
Վիճակախաղ, կարթ, բերոս, օղակների խաղ, առատութեան եղջիւր, րակէտ, կօնֆէտի, ծաղիկներ, բուֆետ և այլ զուարճութիւններ:
Մանկական խաղեր և պարեր
Երաժշտական երկու խումբ
Մուտքը մեծերի համար 25 կ., աշակերտների և երեխաների համար 15 կ.: Երեխաները մուտքի մօտ ստանում են ընծաներ:
(ե. հ.) ա. 2—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Երեքշաբթի, ապրիլի 29-ին
Հայ Դերասանական Ընկերութիւնը
պ. պ. անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար
կը ներկայացնէ
ՉԱՐԱՃՃԻ
կօմ. 3 գործ. փոխադր. Գ. Ս.-ի
Մասնակցում են տ. տ. Մելիքեան, Նոնիկեան, պ. պ. Աւետեան, Բերոյեան, Ուշտունի և ուրիշները:
Սկիզբը ժ. $8^{1}/_{2}$-ին
(ե.) ա. 1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Հայոց Ազգագրական Ընկ. հրատարակութեամբ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
եռամսեայ, պատկերազարդ
հրատարակութեան 1908 թ. № 1. (XVII գիրք)
ԳԻՆՆ է 1 ր. 50 կ.
Տարեկան (4 գիրք) բաժանորդագինն է 5 ր. կամ 13 ֆրանկ.
Դիմել՝ Ред. „Азгаграканъ Андесъ", Саперная 5. Тифлисъ. Red. «Azgagrakan Handess» Tiflis.
(ե. հ. ռ. շ. կ.) ա. 10—7

Մարտի 16, կիրակի օրից
ԲԱՑ Է
նկարիչ ԱՐՇԱԿ ՖԷԹՎԱՃԵԱՆԻ
ՋՈՒՐ
ԱԿՎԱՐԷԼՆԵՐԻ
Ցուցահանդէսը
Կովկասեան գիւղատնտեսական կայսերական ընկերութեան դահլիճներում.
Բարեատինսկայա փողոց.
Ցուցահանդէսը բաց է ամեն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 5-ը:
Մուտքը արժէ 30 կոպէկ:
Աշակերտները և զինուորները վճարում են կէսը:
(օ. մ.) ա. 20—17

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, կաթողիկոսական ընտրութիւնների առիթով Թիֆլիսում տեղի ունեցան մի քանի խորհրդակցական ժողովներ և կազմվեց մի առանձին յանձնաժողով, որ պէտք է զբաղվէր նախապատրաստական գործողութիւններով ընտրութեան գործը գիտակցօրէն տանելու համար:

Նախընտրական այդ յանձնաժողովը, շաբաթը երկու երեք նիստ կալացնելով, քննութեան է ենթարկում ընտրութեան և կաթողիկոսական գործունէութեան վերաբերեալ խնդիրները, որպէսզի պարզած լինի թէ ինչ պահանջներ կարող է ունենալ ընտրող ժողովուրդը դէպի կաթողիկոսը և ինչ եղանակով կարելի է բարուոքել և բարեկարգել այն բոլոր գործերը, որոնք կապ ունեն Էջմիածնի և կաթողիկոսի հետ:

Յանձնաժողովը իր կողմից առաջարկութիւն արեց մեր երկրի հայաբնակ միւս տեղերին կազմակերպել նոյնպէս յանձնաժողովներ և ընտրել լիազօրներ, որոնք մասնակցէին խորհրդակցական այն համագումարին, որը պէտք է կայանալ մայիսի 25-ին Թիֆլիսում՝ երեք օր շարունակ:

Խորհրդակցական համագումարը, ինչպէս և ցոյց է տալիս իր անունը, կունենայ միայն խորհրդակցական նշանակութիւն և նրա որոշումները կունենան միայն բարոյական հեղինակութիւն: Հիմնված լինելով խնդիրների ուսումնասիրութեան և լուսաբանութեան վրա, նա պէտք է նպաստէ գիտակցական վերաբերութեան դէպի կաթողիկոսական ընտրութեան հետ կապված պարագաները և մտցնէ կանոնաւորութիւն ընտրական գործի մէջ:

Ուստի ցանկալի է, որ գաւառական յանձնաժողովներն էլ իրանց կողմից շտապեն պատրաստել նիւթ խորհրդակցական համագումարի քննութեանը ներկայացնելու տեղական լիազօրների միջոցով, որպէսզի այն կարճ միջոցում, որ սահմանված է խորհրդակցութեան համար, կարելի լինի սպառել բոլոր խնդիրները:

Ինչուշտ՝ խորհրդակցութեան գաղափարը կը գրաւէ այն բոլոր մարդկանց, որոնք որոշ նշանակութիւն են տալիս այն խնդիրներին, որոնք կապված են Էջմիածնի և կաթողիկոսութեան հետ, և արտայայտիչ կը հանդիսանայ, թէև դեռ անկատար իր կազմութեամբ, այն տրամադրութիւններին, որոնք սկսում են իշխել ժողովրդի որոշ մասերում Էջմիածնի վարչական, դպրոցական, տնտեսական և կուլտուրական գործերի բարեկարգութեան խնդիրների վերաբերութեամբ:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սպասում են, որ արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկին մայիսին կը գնայ Բեռլին քննութեան ենթարկելու մի քանի հարցեր, որոնք առաջ են եկել Միջերկրական ծովի մէջ ստեղծված իրերի դրութիւնից:

—

Լուր է պտտում, որ ապրիլի 25-ին Պետական Դումայի նախագահ Խոմեակօվը Ցարսկօյէ-Սելօ է գնացել բարեխօսելու, որպէսզի ներումն շնորհվի պատգամաւոր Գոլիւբակինին: („Б.")

—

Ջմեռական Թագաւոր Գուստաւ V-ը այցելելով Պետական Դումայի ապրիլի 24-ի նիստը, խնդրել է ցոյց տալ իրան Միլիւկօվի և Գօլօվինի տեղը: („Е.")

—

Վլադիկավկազից եկողների ասելով արդէն պարզվել է, որ մանիօվրներից վերադարձող ապշերօնեան գնդի 2-րդ վաշտի վրա ապրիլի 19-ի գիշերը ինգուշների կատարած յարձակման նպատակն է եղել տիրանալ զինուորների զէնքերին:

Ինգուշները մտադրված են եղել օգտվել այն հանգամանքից, որ զինուորների մօտ փամփուշտ չէ եղել և յափշտակել հրացանները:

Պարզվել է և այն, որ, հակառակ մինչև այժմ տարածված կարծիքի, մի քանի ինգուշներ մինչև իսկ յարձակման ժամանակ վիրաւորվել են զինուորների ձեռքով, որոնք, ինչպէս յայտնի է, վաշտի հրամանատարի կարգադրութեամբ պաշտպանվել են սուիններով: Երբ յաջորդ օրը լուսանում է, խոտերի վրա նկատվում են արիւնի հետքեր: Ակներև էր, որ իրանց վիրաւորներին ինգուշները տարել էին հետները:

Այդ հետքերի ուղղութեամբ առաւօտ վաղ ուղարկվում են զինուորներ հետամուտ լինելու չարագործներին, բայց որովհետև այդ հետքերը կորչում էին շրջակայ գիւղերի ճանապարհին, ուստի հետապնդումները այլ ևս դառնում են ապարդիւն:

Խիստ քննութիւնները շարունակվում են: («Б.»)

—

Ֆինլանդական նախկին նահանգապետ Հերարդի կողմից Սուվօրինի դէմ յարուցված զրպարտութեան գործի քննութիւնը յետաձգվում է մինչև տարվայ վերջը:

—

Գերլին, 27 ապրիլի

Այսօր ցերեկով փլվեց երաժշտական մեծ դահլիճի նոր կառուցվող ամբողջ առաստաղը: Մինչև ժամը 4 և 45 րոպէին փլատակների տակից հանեցին երկու սպանվածի և 5 ծանր կերպով վիրաւորվածի: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 27 ապրիլի

Ռուսաց դեսպանի հետ խօսակցելու ժամանակ մեծ վեզիրը յայտնեց, որ Սերբիան ամենայն հաւանականութեամբ թոյլտուութիւն կը ստանայ ադրիական երկաթուղագիծը կառուցանել սերբիական սահմանից մինչև Ստիմլի: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 28 ապրիլի

Րէյտերի գործակալութեանը հեռագրում են Սիմլայից լաւատեղեակ մի աղբիւրից, որ աւղանական էմիրը պատասխանել է, թէ նա դրականապէս հրամայել է յետ կանչել այն բոլոր աւղաններին, որոնք միացել են ապստամբ ցեղերի հետ: Պաշտօնական անձանց պատուիրագրված է արգելել աւղաններին սահմանն անցնել: («Հ. Գ.»)

—

Լօնդօն, 27 ապրիլի

Րէյտերի գործակալութեանը Պեկինից հեռագրում են, որ այնտեղի ճապօնական դեսպանը յայտնել է արտաքին գործերի մինիստրութեան այն 4 չինացի վաճառականների անունները, որոնք Չինաստանի հարաւում ագիտացիա են մղում յօգուտ ճապօնական ապրանքների բօյկօտի, և պահանջել է, որ նրանց արգելվի անբաւականութիւն սերմանել Ճապօնիայի դէմ:

Անգլիական դեսպանը Լօնդօնից ստացած պատուիրագրութեան համաձայն առաջարկեց Կանտօնի անգլիական գեներալ-հիւպատոսին խորհուրդ տալ Կանտօնի փոխարքային՝ ճնշել ճապօնական ապրանքների բօյկօտը: («Հ. Գ.»)

—

Փարիզ, 28 ապրիլի

Երէկ տեղս հասաւ Մարոկկոյի նոր կառավարիչ Մուլէյ-Հաֆիդ-Սալթանէն, որին ընդունեցին իշխանութիւնները և ժողովրդի խուռն բազմութիւն: («Հ. Գ.»)

—

Պեշաւէր, 28 ապրիլի

Որովհետև մօհմանդները չընդունեցին անգլիական պահանջները, գեներալ Վիլկօկսին պատուիրագրված է անյապաղ երկու թնդանօթային վաշտով գնալ նրանց դէմ: («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 27 ապրիլի

Մինչև օրս «Куринская Вода» ընկերութեան նաւերով Կուրի ջուրը Բագու տանելիս իւրաքանչիւր պուդից տուրք էր առնվում: Այժմ կարգադրված է այդ տուրքը այլևս չը ստանալ: («Հ. Գ.»)

—

Մօտ ժամանակներս լուր էր տարածված, որ անգլիական Էդուարդ Թագաւորը Պետերբուրգ է գալու: Ներկայումս, «Matin» լրագրի ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Էդուարդ Թագաւորի Պետերբուրգ գալու հարցը վերջնականապէս որոշված է արդէն և տեղի կունենայ մօտիկ ապագայում, եթէ միայն անսպասելի արգելքներ պատահելու չը լինեն:

Իսկ «N. Fr. Presse» լրագրի ասելով, մայիսի 12-ին Լօնդօն է գնալու ֆրանսիական հասարակապետութեան նախագահ Ֆալիէրը և այնտեղ մնալու է 4 օր:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

Նիստ ապրիլի 25-ի

Նիստը բացվում է առ. ժամը 11 և 21 րօպէին, Խոմեակօվի նախագահութեամբ:

Կարդացվում է օրակարգը:

Հերթում դրված է երկաթուղիների վարչութեան ելմտի նախահաշիւը, որը կազմել է բիւջէտային յանձնաժողովը:

Մտքերի երկար փոխանակութիւնից յետոյ, Դուման պետական երկաթուղիների ծախքերը կրճատում է 7,838,855 րուբլով: Այնուհետև Դուման անցեալ տարիների ծախքերը որոշում է կրճատել 20 միլիօնով: Ապա ընդունվում է՝ երկաթուղիների ուժեղացման և բարելաւման համար որոշված 34,073,293 րուբլուց կրճատել 6,493,730 ր., մասնաւոր երկաթուղիների պահպանման գումարը, երբ նրանք անցնում են պետութեան ձեռքը, կրճատել 12,900 րուբլով: Մնացած կէտերն էլ ընդունվում են առանց փոփոխութեան:

Նախահաշուի քննութիւնը աւարտած համարելով, նիստը փակվում է երեկ. ժամը 6-ին:

Երեկոյեան կայանում է նոր նիստ, որ բանւում է իշխ. Վոլկօնսկին ժամը 8 և 45 րօպէին:

Մինիստրների օթեակում են զինուորական մինիստր գ-լ. Պոլիվանօվ, զինուորական վարչութեան պաշտօնեաները:

Նորակոչ զինուորների օրինագծի մասին զեկուցանում է Խվօշչինսկին: Օրինագիծը Դուման պէտք է ընդունէ մինչև մայիսի 1-ը, հակառակ դէպքում իր ոյժի մէջ է մնում անցեալ տարվայ նորակոչների ցուցակը:

Զինուորական մինիստրութիւնը այս տարի նորակոչ զինուորների թիւը որոշել է 469,000 մարդ, այսինքն 6000 մարդով աւելի անցեալ տարվանից: Ցիշեալ թւից 443,000 հոգին զօրքը լրացնելու համար են, 11,500-ը — նաւատորմի, իսկ 14,500-ը՝ սահմանապահ զօրախմբերի համար. նաև կանչվելու են 100 մարդ եռ օսերի զօրաբանակի համար:

Մի շարք թւերով քննակելով անցեալ տարվայ նորակոչներին, զեկուցանողը մատնանիշ է անում, որ ազգաբնակութեան աճումը բաւական դանդաղ է ընթանում, քան նորակոչների պահանջը, հետևաբար զինուորական ծառայութեան ծանրութիւնը ազգաբնակութեան համար օր աւուր նշանակալից է դառնում: Այնուհետև ճապօնական պատերազմից յետոյ ծառայութեան ժամանակամիջոցի կրճատումը այն անհրաժեշտութիւնը ստեղծեց, որ ամէն տարի աւելի մեծ թւով նորակոչներ կանչվին զինուորական ծառայութեան:

Դումա է մտնում և նստում մինիստրական օթեակում արտաքին գործերի մինիստրը:

Զինուորական ծառայութեան ծանր ու դժուարին պայմանները ամենից առաջ երեւան եկան նորակոչների թւի պակասութիւնով: Ընդհանուր առմամբ պակասել են շարունակ հրէաները, այսպէս օրինակ՝ 1903 թ. 3700 պակասորդ նորակոչների թւից 2000-ը ընկնում է հրէաների վրա, 1904 թ. 19,000-ից՝ 10,590-ը, 1905 թ. 25,000-ից՝ 11,384-ը, 1906 թ. 21,000-ից՝ 10,469-ը, 1907 թ. 19,000-ից՝ 10,700-ը:

Եթէ համեմատելու լինենք Ռուսաստանի և Արեւմտեան Եւրոպայի զինուորական ծառայութեան թւանշանները, կերևայ, որ այնտեղ զինուորական ծառայութեան կատարումն անհամեմատ աւելի ծանր է։ Սակայն, չը նայած որ մէջին տոկոսից երևում է, որ Ռուսաստանում ծառայելը աւելի դիւրին է, քան Արեւմուտքում, նորակոչների պակաս թիւը և բողոքները ժամանիշ են անում զինուորական ծառայութեան դժուարութեան վրա և այն եզրակացութեանն են բերում, որ զինուորական ծառայութեան կանոնադրութիւնը և նորակոչների թւի օրէնքը պէտք է վերաքննութեան ենթարկել։ Կանոնադրութիւնը չէ վերաքննվել 1874 թւականից։ Հէնց ծառայութեան ժամանակը կրճատելը պէտք է ստիպէր փոփոխել նաև կանոնադրութիւնը։

Ապա, Արեւմտեան Եւրոպայում ընտանեկան արտօնութիւնների տոկոսը 1-ի է հաւասար, մինչդեռ Ռուսաստանում հասնում է 5-ի. զօրքի կազմաւորումը միանգամայն կախման դրութեան մէջ է պետութեան պաշտպանութեան ամբողջ պլանից։ Ռուսաստանի պաշտպանութիւնը, որ գրաւում է երկրագնդի 1/6-րդ մասը և ունի մօտ 18,000 վերստաչափ սահման, ազգաբնակութեան նօսրութեամբ և երկաթուղիների վերին աստիճանի թոյլ ցանցով, ստիպում է համեմատաբար աւելի մեծ քանակութեամբ զօրք պահել, քան խիտ բնակված պետութիւններում։

Զօրքի կազմի վրա անհագին նշանակութիւն՝ խաղաղ և պատերազմական ժամանակ՝ ունի պետութեան քաղաքական դրութիւնը։ Պետութեան ազգաբնակութիւնը, նրա ազգային կազմը, զօրքի կազմաւորման սիստեմը նոյնպէս բաւականաչափ ազդում են զօրքի քանակի վրա պատերազմական ժամանակ։ Զօրքերի մօբիլիզացիան անհամեմատ ծանրագին է մեզ մօտ, քան Գերմանիայում, որ անգամ խաղաղ ժամանակ զօրքը ջանում է ուժեղ դարձնել։ Ներկայումս, երբ պաշտպանութեան միջոցները բաւականաչափ զարգացել են, երբ թշնամուն ոչնչացնելու տեխնիքական միջոցները բազմազան են դարձել, զօրքի կազմը համանիշ է տեխնիկայի բարձրութեան։ Տեխնիքական կարգաւորումը այժմեան պայմաններում անհագին միջոցներ է պահանջում։ Աննպատակայարմար է այնպիսի զօրք պահել, որի տեխնիքական կարգաւորման համար պետութիւնը միջոց չունի։ Ըստ երևոյթին, երկրորդ Պետական Դումայի կարծիքների համաձայն, զինուորական մինիստրութիւնը վարձու զինուորներով փոխարինեց զօրքի կազմը լրացնելու կոչվածներից նրանց, որոնց պարտականութիւնները թոյլ են տալիս այդ փոխարինութիւնը։ Զինուորական մինիստրութիւնը արձակել է արդէն նաև 19,000 դենշչիկների։

Մասնաժողովի հաշւով, նորակոչների թիւը 376,839 է, իսկ ընդամենը զօրքի համար հարկաւոր է 432,439 մարդ։ Նաւատորմի համար նորակոչների թիւը մասնաժողովը որոշել է 9596 մարդ։ Մասնաժողովը սահմանապահ զօրքերի համար նորակոչների թիւը նոյնն է ընդունում, ինչպէս զինուորական մինիստրութիւնը։ 1908 թ. նորակոչների ընդհանուր թիւը այդպիսով դառնում է 456,533, իսկ զինուորական մինիստրութիւնը այդ թիւը աւելացնում է կրկին 12,797 մարդով։

Պետութեան պաշտպանութեան մասնաժողովը մատնանշում է, որ զինուորական մինիստրութեան զեկուցագիրը բազմակողմանի ստատիստիքական նիւթ չէր պարունակում, և գտնում է, որ մինիստրութիւնը պէտք է աւելի վճռական կերպով ընթանայ վարձկաններով փոխարինելու ճանապարհով։ Մասնաժողովը կարծում է, որ ընդհանուր հայրենիքի պաշտպանութեան համար զինուորական ծառայութեան են կոչվելու ըստ հնարաւորութեան բոլոր ազգութիւնները։ Այդ միջոցով զուտ ռուս ազգաբնակութիւնը կը թեթևանայ համարեա 10 %-ով։

Վերջում մասնաժողովը առաջարկում է ընդունել մինիստրութեան օրինագիծը, ծառայութեան կանչել 466,533 նորակոչների, բացի դրանից 100 մարդ էլ օսերի զօրաբանակի համար, հերթական գործերի անցնելու այս բանաձևով. «Անհրաժեշտ ճանաչելով՝ 1) որ զինուորական ծառայութեան կանոնադրութիւնը փոփոխութեան ենթարկվի և համաձայնեցվի ժամանակակից պայմաններին և կարգ ու կանոն մտցվի ընտանեկան արտօնութիւններով օգտվելու եղանակի մէջ, 2) որ մեծ չափով գործադրվի զինուորներին վարձկաններով փոխարինելու միջոցը այն դէպքերում, երբ զինուորի պարտականութիւնները կարող են կատարել և վարձկանները, 3) որ զօրքի քանակը ինչպէս խաղաղ, այնպէս և պատերազմական ժամանակ, համապատասխանելով պետութեան պաշտպանութեան անհրաժեշտութիւններին, միաժամանակ համապատասխանէ զօրքը տեխնիքական կողմից կարգաւորելուն և պատրաստելուն, և որ գործի տեխնիքական կողմի կատարելագործութեամբ, նաև պետութեան պաշտպանութեան պլանի նպատակայարմարութեամբ հնարաւոր լինի կրճատել զօրքի թիւը խաղաղ ժամանակ, մեծ ոյժեր հանելու հնարաւորութեամբ պատերազմական ժամանակ, 4) որ ազգաբնակութիւնը, որ ներկայումս ազատ է բնական զինուորական պարտականութիւնը կատարելուց, ծառայութեան հակվէր աստիճանաբար, սակայն վճռական ձեռնարկութիւններով, որով այն ժողովուրդների համար, որոնք առաջինը կանչված են հայրենիքը պաշտպանելու, անհրաժեշտ է ստեղծել ծառայութեան այնպիսի պայմաններ, որոնք յարմարվէին նրանց կենցաղի, կրօնի, կլիմայի առանձնայատկութիւններին և այլն,—Պետական Դուման անցնում է հերթական գործերին»։

Զինուորական մինիստրը հանդէս է գալիս մի երկար ճառով ի պաշտպանութիւն մինիստրական օրինագծի։ Նա ասում է, որ պետական պաշտպանութեան մասնաժողովի արտայայտած չորս ցանկութիւններին, այսինքն՝ որ զինուորական ծառայութեան կանոնադրութիւնը վերաքննվի արտօնութիւնները կրճատելու միջով, որ զինուորները ազատվեն այն պարտականութիւններից, որոնց կարելի է յանձնել վարձկան մարդկանց, որ զօրքի տեխնիքական մասը դրվի աւելի լայն հիմունքների վրա և վերջապէս, որ զինուորական ծառայութիւնը կատարեն նաև ազգաբնակութեան այն մասերը, որոնք ներկայումս չեն կատարում, կառավարութիւնը միանգամայն յօժարակամ ընդառաջ է նլնում և պատրաստ է մտնել այդ բոլոր հարցերի քննութեան մէջ։

Զամբրժովսկին գտնում է, որ զօրքի կազմաւորման գործը միայն այն ժամանակ կանոնաւոր կը համարվի, երբ չը կայ ամենամեայ պակասորդ, կամ եթէ նա աստիճանաբար մեծ չափերի կը հասնի։

Ապա նա մի շարք փաստերով և թւանշաններով ապացուցանում է, որ զինուորական ծառայութիւնից աւելի խուսափում են հրէաները. բացի այդ հռետորը մատնանշում է մի քանի անբուժելի հիւանդութիւններ, որոնք տարածված են հրէայ նորակոչների մէջ, որոնք և դժուարացնում են հրէաներին ծառայութեան կանչելը։ Հռետորը վերջացնում է. «Այո, շատ ճիշտ է, հաւասարութեան և եղբայրութեան գաղափարը մեծ գաղափար է, սակայն գոյութիւն ունի կրկին պետական անհրաժեշտութեան, պետութեան հզօրութեան գաղափար։ Այդ գաղափարը, առանձնապէս Ռուսաստանի համար այժմեան ծանր ժամանակ, աւա՜ղ, պէտք է կանգնէ անգամ հաւասարութեան և եղբայրութեան վսեմ գաղափարներից բարձր». (աջակողմը ծափահարում է և աղաղակում «բրաւօ», իսկ ձախակողմը սուլում է)։

Կռուպենսկին կողմնակից է, որ զօրքի թիւը կարելի է կրճատել՝ նախ 11,000 թմբկահարներին, ապա պահակախմբերի (կոնվոյ) 12,000 զինուորներին և 2300 գրագիրներին։ Բացի դրանից, զինուորական մինիստրը պէտք է մշակէ զինուորական տուրքի հարցը։

Անցնելով հրէաների հարցին, նկատում է, որ արդարև հրէաները ոչ մի դէպքում չեն կատարում այն պարտականութիւնները, որ նրանց վրա դնում է զինուորական մինիստրութիւնը և պետութեան պաշտպանութիւնը, որի մէջ նրանք իրաւահաւասար քաղաքացիներ են ուզում լինել։

«Ես հրէաների պաշտպան չեմ, բայց այն եզրակացութեան չեմ յանգում, թէ հրէաները բոլորովին անպէտք են։ Զօրքը կրօնական հաստատութիւն չը պէտք է լինի, սակայն հրէաներին պէտք է թոյլ տան իրանց կրօնական ծէսերը և սովորութիւնները կատարել։ Ես առաջարկում եմ հերթական գործերի անցնելու բանաձևը լրացնել հետևեալ կէտերով. 5) որպէս զի զինուորական ծառայութեան չը կոչվածները զինուորական տուրք կրեն, որից կարելի է դրամագլուխ կազմել պատերազմի գնացած զինուորների ընտանիքներին խնամելու համար, 6) ընդունելով որ հրէայ զինուորները այնպիսի մի տարր հանդիսացան, որ գայթակղեցնում, ապականում են զօրքը խաղաղ ժամանակ, անբարեյոյս և վտանգաւոր են պատերազմի ժամանակ, Դուման ցանկութիւն է յայտնում, որ զինուորական մինիստրութիւնը մի այնպիսի օրինագիծ ներկայացնէ, որ նպատակ ունենայ պաշտպանել զօրքը այդ չարիքից»։

(«Հ. Գ.»)

(Կը շարունակվի)

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Թարթարի հովիտ, 2 ապրիլ

Ահա երկու ամիս է, ինչ Ախալքալաքի շրջանից գիւղացիների խմբերը անընդհատ գալիս են Ջիվանշիրի գաւառը՝ հող որոնելու։

Ժողովուրդը շատացել է, հողը՝ պակասել, —ասում են նրանք։ Երկար սպասելուց ու տարուբերումից յետոյ, նրանք ի վերջոյ դիմում են գաղթականութեան։

Նրանք խիստ աննախանձելի գոյներով են նկարագրում իրանց արդի տնտեսական թշուառ կացութիւնը։ Ապրուստի գլխաւոր յենարանը լծկան անասուններն են, որոնց պահելը այժմ չափազանց դժուարացել է։ Տարվայ շատ կէսը այնտեղ ձմեռ է, ուստի տասնեակ վերստեր ճանապարհ են գնում՝ խոտ բերելու, անասուններին կեր պատրաստելու եօթը երկար ու ձիգ ձմերային ամիսների համար։

Հիմնովին գիւղերով նրանք մտադիր չեն գաղթելու։ Հարևան գիւղացիներից սակաւահողները ի մի կը հաւաքվեն և այդպէս խմբերով կը գաղթեն այստեղ։

Խմբերից ոմանք առաւել նշանակութիւն են տալիս սարահարթ հողերին, որ մտադիր են պարապվելու սոսկ խաշնարածութեամբ։

Ջիվանշիրի գաւառը հարուստ է արգաւանդ, միևնոյն ժամանակ առատ է ազատ հողերով. այդ իսկ պատճառով շատերը ամեն կերպ աշխատում են հաստատվել այստեղ։ Լաւ հողերը գտնվում են տափարակներում, բայց նրանք կարծես մի տեսակ խույս են տալիս, պատճառաբանելով որ չեն դիմանալ կլիմայական կտրուկ փոփոխութեանը։ Որոշ չափով մենք համաձայնվում ենք նրանց հետ, բայց այդ գուցէ և լինի միայն առաջին տարիներում, յետոյ անտարակոյս կընտելանան։ Ծայրայեղ դէպքում նրանք ամենայն հեշտութեամբ կարող են սար (եյլախ) դուրս գալ։

Չէ՞ որ Ջիվանշիրի տափարակի բովանդակ ազգաբնակութիւնը նոյնն է անում։

Օրերս այդ գիւղացիների մի խումբ Թալիշ գիւղումն էր։ Խօսվում էր պ. Դ. Ասան-Իւզբաշեանի առնելիք Ջամիլլուի հողի մասին, որը գտնվում է Դաւիթ բէգ Մելիք-Բէգլարեանի կալուածին սահմանակից՝ դէպի արևելք։ Մի բանում նրանք անաջողութեան են հանդիպում։ Այդ խմբերը գալով պէտք է իրանց գիւղական համայնքներից անպայման փաստացի լիազօրութիւն ունենան։ Շատերն այդ չեն արել, ուստի կալուածատէրերից մերժումներ են ստանում, նոյնիսկ հողը ցոյց տալու դէպքում։

Թող ապագայում նրանք խնդրի այդ կէտին լուրջ նշանակութիւն տան։

Սխնեցի Լևոն

Յ. Գ.—Նամակս պատրաստելուց յետոյ լսեցի, որ յիշեալ խմբերից մէկը Դ. Մ.-Բէգլարեանցի «Խանիգեահ» կոչվող կալուածքից վարելահող և գիւղատեղի է առնում։ Մանրամասնութիւնները յետոյ։

Նոյն

—

Դերբենտ, 24 մարտի

Մեզանում ձկնորսութիւնը սկսված է մարտի սկզբից. մինչև այժմ վաթագաններում (ձկնորսարան) սոսկալի սղութիւն և ձկան պակասութիւն է միայն նկատվում։ Տասնեակ բանուորներ են բանում ձկնորսարանում, ահագին ծախքեր են արվել, ռուկանների, չինութեան, նաւակների համար, դրանց վրա աւելացնելով և կառավարութեան տալիք հազարները—ահաւասիկ ձեզ մի հսկայական ծախք, և այդ բոլորի դիմաց ոչ մի արդիւնք։ Ձկնորսութեան այս անաջողութիւնը վերագրվում է եղանակի վատութեան։ Երրորդ շաբաթն է, որ եղանակը անձրևային է։ Մեր քաղաքի շրջանում 20-ի չափ ձկնորսարան կայ։ Ձկնորսները յուսահատվել են։

Մի այլ խնդիր։

Ամեն տեղ, Կովկասի այն քաղաքներում, ուր գոյութիւն ունէին և գործում էին Կովկասի հայոց բարեգործ. ընկ. ճիւղեր, այժմ վերաբացվում և հաստատվում են։ Ոչ միայն նախկին ընկ. մնացած շատ թէ քիչ դրամ ունեցող քաղաքները պէտք է ճիւղեր բանան, այլ և այն տեղերը, ուր ընկ. անունն անգամ չէ լսված։ Բարեգործ. և նման ընկերութիւնները միայն կարող են մեր ներկայ ճնշված, կուլակների ազդեցութեան տակ հեծկլտող գաւառացիների կեանքը բարելաւել։

Դերբենտի հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը պէտք է հրաւիրել դէպի տեղիս նախկին բարեգ. ընկ. ճիւղի վերաբացումը, որից մնացել է մի քանի հարիւր րուբլի։ Դերբենտին անհրաժեշտ է բարեգործ. ընկ. ճիւղ. բացի ներսի կարիքաւորները, Դերբենտը Կովկասի և Ռուսաստանի սահմանումն է գտնվում, ուր ապաստան են գտնում քաղցած ճանապարհորդները, անգործները և մուրացկանները, որոնք տասնեակներով դռնէ-դուռ, խանութից-խանութ պտտելով՝ ողորմութիւն են հաւաքում, և չը կայ մի հաստատութիւն, որին կեանքի այդ խորթ զաւակները իրանց ձեռքը պարզել կարողանային։

Սագանդարեան

—

Բաշ-Ապարան (էջմ. գ.), 18 ապ.

Բաշ-Ապարանը Ապարանի 29 հայ գիւղերից մեկն է. ունի 2200 բնակիչ։ Ժողովուրդը սաստիկ աշխատող, թէև ամեն ինչ անհապետական է. գիւղս գտնվելով Արագած լերան բարձունքներում՝ ունի բազմաթիւ սառն ու վճիտ աղբիւրներ, որոնք ջրում են էջմիածնի դաշտերը։ Գիւղիս բոլոր հողերը աղբիւրներից բարձր գտնվելով անջրդի են. երաշտ տարին՝ չորութիւնը, անձրևային տարին՝ ժանկն ու ցուրտը յաճախ զրկում են խեղճերին իրանց ապրուստի միակ միջոց՝ ցորեն ու գարու ցանքսերից, այն է 1905—1907-ը մուկն ու կարկուտը իսպառ ոչնչացրին բոլոր ցանքսերը։

Այստեղ 7 ամիս ձմեռ է լինում. մարդկային հիւանդութիւնները քաղցից ու մերկութիւնից, անասնոց ջարդ՝ խոտ ու գարմանի սղութիւնից անչափ են։ Մեծամասնութիւնը իրանց խրճիթների ծածկերի փայտեղէնը վաճառելով ալիւր են գնել պուդը 2 ր. 50 կ., իսկ գարմանինը՝ անասնոց համար պուդը 2 րուբլով։ Դեռ ձիւնը չէ վերջացել։ Երեք տարի է, որ սովորական հացը չէ տեսնված, այլ մի ցեխանման զանգուած։

Գիւղումնում որ հանդիպելու լինեք՝ առաջին խօսքն է. «Եղբայր փախչենք. մեզնից առաջ եկողներն էստեղից փախել են. գաղթենք մի ուրիշ գիւղատեղ, ազատվենք տանջանքից»։ Բայց թէ ուր, իրանք էլ չը գիտեն. քանիցս փորձեցին, բայց չաջողվեց։

Խալիֆա Եղօ

—

Նիժ, 20 ապրիլ

Անցեալ ամսի 16-ին, մի խումբ նիժեցիների ստորագրութեամբ դիմեցին Թիֆլիս՝ «Կ. հ. բ. ընկերութեան» բանալու Նիժում ճիւղ, որը ընդունելութիւն գտաւ։ Սակայն Նիժում երկու անգամ ժողով անելով հազիւ-հազ կարողացան 27 անդամ գրել տալ։ Ամսիս 17-ին կայացաւ ժողով։ Ճիւղը բացված յայտարարելով ընտրեցին՝ նախագահ տէր-Վաղարշակ Ծոտանեան, փոխ-նախագահ Սողոմոն Փալչեան, գանձապահ Ար. Աղաջանեան, քարտուղար՝ Մ. Շիրվանեան և Յարութիւն Ղարաջեան։ Իսկ փոխանդամներ՝ Ե. Փաշայեան և Մ. Վեզիրեան։ Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին՝ Օ. Ղուկասեան, Թ. Փալչեան և Խ. Շերշեբեան (անգրագէտ)։ Ժողովը միաձայն պ. Տէրունեանին ընտրեց պատուաւոր անդամ։ Ցանկալի էր, որ անդամները անտարբեր չը վերաբերվեն գործին։

Կէտ

—

Ղալաչա, 1 ապրիլ

Երևան են եկել զինված խմբեր. ահա այսպիսի մի խումբ թուրքեր, 6 հոգուց բաղկացած, Բօրչալուի գաւառի Ղաչաղան գիւղի մօտերքում յարձակվում է հաց (ցորեն) բերող ղալաչեցիների վրա, մարդկանց ծեծում և վայրենաբար անպատւում է, բոլորին մերկացնում—չուխաները, շալվարները, գլխարկները, մինչև անգամ ոտների փաթաթոցներն էլ հանում տանում է, տանում է նաև մի զոյգ գոմէշ և մի զոյգ եզներ և սայլերի շղթաներն, իրանց էլ մինչև մութը պահում է, որ հաւար չը գցեն. կողոպտվողները բոլորն էլ դառն աղքատներ են։

Մի քանի օր առաջ նոյն ճանապարհի վրա կողոպտել են կողբեցիների, տանելով նոյնպէս շորեր, հացի համար ճարած կոպէկները և ձի։

Լամբալուի ճանապարհին ծեծել են նոյն գիւղի տաւարած բարանեցի Սերգի Մամեանցին, որ սպանվելուց հազիւ է ազատվել։

Մելքիսեդէկ քահանայ

Յ. Գ.—Այս կողոպտումներն այնպիսի սարսափներ են տարածել հայ գիւղացիների վրա, որ մտադիր են երթևեկութիւնը դադարեցնել. այս նամակաբերս էլ երկիւղից պիտի վերցնի Քեօրփլու պօստից ստրաժնիկ, ապահովութեան համար. այս տխուր դէպքերին կարող են գաւառապետն և պրիստաւը վերջ դնել. բայց չարագործներն անպատիժ են մնում. տուժում է աղքատը։

Նոյնը

—

Վերին-Աղդան, 5 ապրիլ

Նամանաւանդ ներկայ մոմենտում սարսափելի, անելանելի է գիւղացու դրութիւնը։ Եթէ դուք առիթ ունենաք անցկացնելու գոնէ մի քանի ժամ գիւղացու հետ և, հետաքրքրված լինելով նրա կեանքով, ցանկանաք ծանօթանալ նրա դրութեան հետ, միշտ մի հարց կը զբաղեցնէ ձեզ. այդ հարցը հացի խնդիրն է։

Ամեն տեղ, ուր էլ դուք խօսէք գիւղացու ցաւերի մասին և եթէ նա ներկայ է այդ խօսակցութեան, երբ հասկացողի, միշտ կը դիմէ ձեզ հարց տալով.—ինչպէս դուրս գալ անելանելի դրութիւնից։

Գիւղացու տնտեսական դրութիւնը ներկայումս չափազանց աննախանձելի է։ Ամեն տեղ հաց, հաց է աղաղակում նա. բայց ո՞վ է լսում նրան, ո՞վ է նրա մասին խօսում, հրապարակական հարց դարձնում նրա աղաղակը. շատ քչերն են հետաքրքրվում տանջված գիւղացու վիճակով։

Գիւղացին ամիսներ շարունակ հաց առնելով ենթարկել է իրան կատարեալ անանկութեան. նա վաճառելով իր լծկան եզը՝ իր ընտանիքի յոյսը՝ դրանով միմիայն կարողացել է ազատել իր զաւակներին, իր ընտանիքը սովի ճանկերից։

Սովը շշմեցրել է գիւղացուն. նա չը գիտէ որին հասցնէ. պարտքով մի պուդ կորեկ, գարի առնելով և մի քանի օր սովից ազատելով երեխաներին՝ անասուններին է թողնում սոված, իսկ եթէ գտնում է վերջինիս պաշարը, առաջիններն են մնում քաղցած։

Մարտ ամսում տեղացող ձիւնն ու անձրևն էլ կարծես եկան կրակի վրա իւղ աւելացնելու. ու ջարդվեց, կոտորվեց սովից գիւղացու անասունների մեծագոյն մասը։

Սնացածների համար էլ խոտ, գարման, որդոյն էլ հաց չը կայ. քաղցից մեռնելը վիճակված է նրա որդոց։

Ահա և մենք ապրիլ ամսումն ենք, և նա կանգնած է սովի, ահեղ սովի դիմաց։

Ամեն տեղ նկատվում են դալկահար, նիհար, գունատ դէմքեր, որոնք պատմում են ձեզ դառն կեանքի տանջանքների մասին։

Գիւղացի երիտասարդներ, գիւղը վտանգի է ենթակայ, նրան սպառնում է կործանումն և քայքայումն. հասէք օգնութեան. օգնեցէք քանի դեռ ուշ չէ, պահպանեցէք գիւղացուն. նրան սպառնում է կորուստը։

Բարձրացրէք նրան. նա ընկած է. նա շշմած իր ձեռքը ձեզ է կարկառել, ձեր կենսաբեր օգնութեան է սպասում։ Շտապեցէք։

Սպասենք։

Բու-Բուր

Յ. Գ.—Նուէրները ուղղել Վ.-Աղդանի ծխական հոգաբարձութեան անունով. ст. Каравансарай, Казах. у.

—

Արմաւիր, 21 ապրիլ

Ամսիս 20-ին տեղի ունեցաւ հայոց բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի առաջին ընդհանուր ժողովը նախագահութեամբ պ. Ջաւադ-բէկ Բալուղեանի։ Մասնակցում էին 50 անդամներ երկու սեռից։

Վարչութիւնը ներկայացրեց մուտքի և ծախքի նախահաշիւը ի հաստատութիւն։ Սպասվում է մուտք անդամակցական վճարներից՝ 500 րուբլի, բարեգործական նպատակով տրվելիք հանդէսներից, երեկոյթներից, ներկայացումներից ևն՝ 1000 րուբլի, պատահական եկամուտներ՝ 500 րուբլի։ Մուտքի ընդհանուր գումարը լինելու է՝ 2000 րուբլի։ Ստացվելիք գումարը ծախսվելու է. նպաստ ծխական դպրոցներին 1000 րուբլի, օգնութիւն չքաւորներին, կարօտեալներին, ուսանողներին՝ 600 րուբլի, գործավարի և գրասենեակի ծախսերի համար՝ 120 րուբլի, անակնկալ, չը նախատեսված ծախսերի համար՝ 280 րուբլի։ Վարչութեան առաջարկված նախահաշիւը հաստատվեց ընդհանուր ժողովից։

Վարչութիւնը առաջարկեց ընդհանուր ժողովի քննադատութեան նախկին բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղից մնացած 9600 րուբլու և այլ գոյքերի յետ ստացման հարցը։ Արմաւիրի տեղական ճիւղը՝ փակվելուց առաջ՝ 9600 րուբլի մի գումար ունէր կենտրոնին յանձնած։ Այդ գումարը մինչև այժմ էլ մնում է այնտեղ։ Այժմ, երբ վերանորոգվում է ընկերութեան տեղական ճիւղի գործունէութիւնը, հարց է ծագում՝ կարո՞ղ է արդեօք յետ ստանալ և գործադրել տեղական կարիքների վրա։ Ընդհանուր ժողովը լիազօրութիւն տուեց վարչութեանը՝ այդ առիթով գրագրութիւն սկսել կենտրոնական խորհրդի հետ և բացատրութիւն խնդրել այդ գումարի նշանակութեան և նպատակի մասին, իսկ հարցի դրական լուծումն ստանալուց յետոյ դարձեալ ընդհանուր ժողով հրաւիրել և 9600 ր. գումարի գործադրութիւնը նրա որոշմանը յանձնել։

Ընդհանուր ժողովը փակվելուց յետոյ, պ. Բալուղեանը արտաքոյ կարգի յայտարարեց ներկայ եղող պարոններին մայիսի 4-ին Թիֆլիսում կատարվելիք պ. Լէօի 25-ամեայ յոբելեանի մասին և ցանկութիւն յայտնեց, որ Արմաւիրն էլ մասնակցի այդ յոբելեանին իր բարոյական և նիւթական օժանդակութեամբ մի այնպիսի բազմավաստակ հրապարակախօսի, հեղինակի, քննադատի, որ ամբողջ 25 տարի բեղմնաւոր կերպով աշխատակցել է լրագրութեան մէջ, գործել է հայկական-գրական ասպարէզում, պ. Բալուղեանը յայտնեց, որ մայիսի 3-ին մի գրական երեկոյթ տեղի կունենայ դպրոցի դահլիճում, որտեղ պ. Լէօին համակրողները կարող են ծանօթանալ հրապարակախօսի գրական ասպարէզում ցոյց տուած գործունէութեան հետ։

Պ. Բալուղեանի զեկուցումն արձագանք տուեց ժողովականների մէջ, և տրամադրութիւն արտայայտվեց նիւթապէս օգնելու քանքարաւոր հեղինակին։

Դիտակ

—

Վաղարշապատ, 26 ապրիլ

Վաղարշապատում բուն են դրել մի խումբ շանտաժիստներ, որոնք անօնիմ նամակներով սրանից և նրանից փող էին ուզում, սպառնալով չը տալու դէպքում սպանել. այդ ձևով փող ձեռք բերել նրանց չաջողվեց։ Ապա դրան հետևեցին գողութիւնները, որոնցից ամենաաչքի ընկնողը հետևեալն է.

Այսօր առաւօտեան քահանաները գնում են եկեղեցի ժամ ասելու և տեսնում են եկեղեցու դուռը կլորաձև ծակված ու բացված. ներս են մտնում եկեղեցի և գտնում են ջարդ ու փշուր արված՝ եկեղեցու դրամարկղը և աղքատաց գանձանակատուփը։

Առ այժմ յայտնի չէ, թէ ինչքան փող են տարել, բայց, ըստ երևոյթին, շատ չնչին գումար պէտք է տարած լինեն։ Մանրամասնութիւնը գործի պարզվելուց յետոյ կը հաղորդեմ։

Թունիկ

—

Ուղ (Սիսիանի գաւ.), 30 մարտի

Մօտ քսան օր է, ինչ վարակիչ հիւանդութիւնը տարածվել է Ուղ գիւղում և մեծ զոհեր է տանում։ Ամբողջ գիւղը բռնված է, ոչ ոք չէ վստահանում տնից դուրս գալ գիւղամէջ, ժողովուրդը սարսափահար եղած և սուգ ու շիւանի մէջ է։ Մեռնում են տասնեակներով, այն էլ մինչև տասնուհինգ տարեկան հասակ ունեցող մատաղ սերունդը։ Ամբողջ Սիսիանում միայն մի ֆելդշեր կայ, որը մենակ անկարող է այդ ահռելի հիւանդութեան դէմ մաքառել։

Թէև մի քանի անգամ դիմումներ է արվել և բժշկական օգնութիւն խնդրվել, բայց մինչև այսօր ոչ մի օգնութիւն դեռ ևս չէ ստացվել։

Լաւ կը լինէր, գոնէ, որ պանդուխտութեան մէջ գտնվող մեր ուղեցի երիտասարդները հոգ տանէին իրանց հայրենի գիւղի համար և ցոյց տային իրանց եղբայրական կարեկցութիւնը։

Հարկաւոր է շուտափոյթ բժշկական օգնութիւն։

Ուղեցի

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Առաջիկայ շաբաթ օր, մայիսի 3-ին, Թիֆլիսի արտիստական թատրոնում կը ներկայացուի Սումբատովի «Измѣна» ողբերգութիւնը։

Ներկայացումը կազմակերպում է հայ տնտեսագործական ընկերութիւնը նոր արհեստանոցներ բանալու համար։

Կը խաղան սիրողներ՝ օր. Ի Քալանթար, Ե. Եւգենիեվա, տիկ. Վլասովա, Մուսինա, պ. պ. Բէյլին, Զվադա, Իրինսկիյ, Ջեմլեմերով և ուրիշներ, որոնք մասնակցում են ժողովրդական բեմի ներկայացումներին։

—

Ամսիս 26-ին, շաբաթ երեկոյեան, Աւճալեան աւդիտորիայի սիրողները մասնակցութեամբ դերասան Ա. Արմէնեանի արտիստական թատրոնում ներկայացրին ռուսերէն լեզուով Դիւչենկոյի յայտնի «Գուվերնեոր» կոմեդիան։ Ներկայացումը շատ կենդանի անցաւ։ Արմէնեանը հիանալի էր գուվերնեոր Ժորժ Գօբսիի դերում։ Բայց պակաս չէին և սիրողները. նրանցից ոմանք նոյնիսկ շատ փորձված դերասանների տպաւորութիւն էին թողնում։ Մանաւանդ լաւ էին իրանց դերերում տիկին Վլասովա (Պերեպլետօյի), օր. Քալանթար (Մաշա) և պ. Զվադա (Մաշայի հայրը)։

Օր. Քալանթարը անպայման թատրոնական շատ լաւ դիրք ունի. նա խաղում է մտածված և մեծ զգացումով։ Իրա հետ միասին նա ունի բաւական լաւ ձայն, հարուստ միմիկա և գեղեցիկ գրացիա, մի խօսքով այն բոլորը, ինչ որ անհրաժեշտ են դերասանուհուն։ Եթէ յարգելի օրիորդը նուիրվի բեմին, բոլորովին սխալված չի լինի, իսկ հայկական բեմի վրա նա մի զարդ կարող է լինել։

Ռեպորտեոր

—

Կիրակի, ամսիս 27-ին, երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում տեղի ունեցաւ օպերային արտիստ Ի. Պ. Տօմաշեվիչի կօնցերտը, որին մասնակցում էին՝ տիկ. Պրիսենսկայա, կոյր ջութակահար Կարասիկ, Բրօջի-Մոտտինի և ուրիշներ։

Պ. Տօմաշեվիչը լաւ երգիչ է. նա ունի շատ ուժեղ թաւ բարիտոն ձայն և կատարելապէս տիրապետում է իր ձայնին։ Նա մեծ աջողութեամբ երգեց Րիմսկի-Կորսակովի «Թագաւորական նշանած» օպերայից Սօբակինի արիան, Գոմիսի «Սալվատոր» օպերայից արիան (իտալերէն լեզուով) և մի քանի ռոմանսներ։ Սակաւաթիւ հասարակութիւնը բուռն ծափահարութիւնով էր ամեն անգամ դիմաւորում և ճանապարհ դնում շնորհալի երգչին։

Ոչ պակաս բուռն ծափահարութիւնների արժանացաւ և Բրօջին, այդ՝ երգերով ապրող, երգեր շնչող և զգացումների մի կատարեալ ծով ներկայացնող արտիստը։ 8—9 տարի կը լինի, ինչ ես չէի լսել Բրօջուն, բայց նա չէ փոխվել՝ մնացել է նոյն թարմ, ուժեղ, դուրեկան և հմայիչ բարիտոնը։

Լաւ երգեց և տիկ. Պրիսենսկայա, որը ծափահարութիւնների հետ միասին ստացաւ և մի գեղեցիկ ծաղկեայ փունջ։

Ր.

ԲԱՐՔԵՐԻ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻ ՆՄՈՒՇ

—

Այս օրերը մեր ձեռքը ընկաւ մի փոքրիկ բրօշիւր, «Не въ бровь, а въ глазъ!» վերնագրով, որի մէջ ռուսերէն լեզուով գրող բանաստեղծ Ր. Մ. Ամիրօվը մի քանի «ակամայ» մերկացումներ է անում Բագուի ժուռնալիստների վերաբերեալ, մերկացումներ, որոնք պարզ կերպով ցոյց են տալիս թէ որ աստիճան այդ ոսկէ հորթի աշխարհում ընկած ու ապականված են՝ ուրիշներին առաջնորդելու և ղեկավարելու յաւակնութիւն ունեցող՝ ժուռնալիստների բարքերը։

Աւելորդ չի լինի մի քանի խօսքերով մեր ընթերցողներին ծանօթացնել այդ բրօշիւրը բովանդակութեան հետ։

Երկուշաբթի օրերը լոյս տեսնող «Бакинецъ» թերթի այս տարվայ մարտի 31-ի համարում լոյս է տեսել «[illegible]» ստորագրութեամբ մի յայտարարութիւն, որով յայտնվում է թէ՝ ի նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ «Վայ-վայ» թերթում պ. Ր. Մ. Ամիրօվի ստորագրութեամբ լոյս տեսած «Голодъ» ոտանաւորը մի պլագիատ է, գողացված 1905 թ. «Нива»-ի յաւելուածից, ուստի «Бакинецъ» թերթի խմբագրական մարմինը որոշել է այլ ևս պ. Ամիրօվից ոտանաւորներ չընդունել տպագրելու։ Միևնոյն ժամանակ խմբագրութիւնը յայտարարում է, որ Ամիրօվի ոտանաւորները տպագրվում էին ձրի։

«Бакинецъ» թերթի հէնց այս յայտարարութիւնն է, որ առիթ է տուել պ. Ամիրօվին հրապարակ գալու իր «ակամայ» մերկացումներով։

Պ. Ամիրօվը բոլորովին չէ ուրանում, որ ինքը պլագիատ է կատարել, սակայն, երբ նա բացատրում է, թէ ինչպէս և ինչ հանգամանքներից ստիպված է կատարել այդ պլագիատը, խնդիրը բոլորովին փոխվում է և մի այլ շատ աւելի այլանդակ տեսարան է բացվում։

Ամիրօվը «Бакинецъ» թերթի պաշտօնական աշխատակիցներից մէկն է եղել և նրա ոտանաւորները միշտ սիրով տպագրվել են այդ թերթում։ Անցեալ տարվայ վերջում այդ թերթը գեներալ-նահանգապետի կողմից ենթարկվում է 200 ր. տուգանքի։ «Յամենայն դէպս համարձակ կարող եմ պնդել,—ասում է պ. Ամիրօվը,—որ թերթին տուգանքի ենթարկելը իմ ոտանաւորների պատճառով չէր. ով ծանօթ է իմ աշխատութիւնների խաղաղ ու հանդիսաւոր ոճին, կարող է այդ մասին վկայել»։ Սակայն այլ կերպ է մտածում «Бакинецъ»-ի խմբագրութիւնը. Ամիրօվը ունեւոր մարդ է, ինչու չօգտվել նրա փողերով։ Հէնց այդպէս էլ անում են պ.պ. ժուռնալիստները. Ամիրօվի վզին են դնում, որ տուգանքի գոնէ կէսը՝ 100 րուբլի նա վճարի, և նա վճարում է։ Դրանից յետոյ աւելի սիրով են տպագրվում Ամիրօվի ոտանաւորները։

Անցնում է մի ժամանակ, և «Бакинецъ» թերթի խմբագրութեան գլուխն է անցնում մի ոմն Կրասնօվ, նիւթապէս մի շատ անապահով ու կարօտ մարդ։ Դրանից յետոյ Ամիրօվի բոլոր ոտանաւորները «անյարմար» են համարվում տպագրութեան համար։ Ամիրօվը սկսում է կասկածել խմբագիր Կրասնօվի բարեխղճութեան վրա և կամենում է փորձել նրան։ Ահա հէնց այդ ժամանակ էլ նա կատարում է իր պլագիատը։ Նա արտագրում է Պուշկինի տպագրված մի ոտանաւորը, ստորագրում է իր անունը, ուղարկում «Бакинецъ» թերթին, հաւատացած լինելով որ Կրասնօվը Պուշկինի ոտանաւորն էլ «անյարմար» կը գտնի տպագրութեան համար։

Պլագիատը կատարելուց յետոյ Ամիրօվը չէ ուղարկում նրան տպագրելու, և ձեռագիր-ոտանաւորը մնում է նրա թղթերի մէջ ընկած։

Չը մոռանանք ասել, որ Կրասնօվը մի քանի անգամ փորձում է զանազան ակնարկներով Ամիրօվին հասկացնել, որ եթէ սա փող տայ իրան, նրա ոտանաւորներն էլ նորից սիրով կը տպագրվեն, բայց վերջը, տեսնելով որ ակնարկներով ոչինչ չէ դուրս գալիս, նա ուղղակի դիմում է Ամիրօվին և նրանից 100 րուբլի է խնդրում «փոխարինաբար»։ Ամիրօվը տալիս է 50 րուբլի, ասելով 50-ն էլ յետոյ կը տայ։ Բայց այս միջոցին Ամիրօվը նոր լոյս տեսնող «Վայ-վայ» թերթի խմբագիր Ամիօյից հրաւէր ստանում այդ թերթում աշխատակցել։ Ամիրօվը իսկոյն տանում է նրան մի բուրձ արդէն գրված ոտանաւորներ, որոնց մէջ մոռացված մնացած էր եղել և վերոյիշեալ պլագիատը։ Նա այդ մասին յիշում է այն ժամանակ միայն, երբ ոտանաւորը արդէն լոյս է տեսնում։

Խնդրի ամենից հետաքրքրական կողմը այն է, որ ուրիշներին շարունակ բարոյականութեան քարոզներ կարդացող և պլագիատի ու ամեն տեսակ գողութեան ու շանտաժի դէմ կեղծաւորաբար վրդովվող ու բողոքող ժուռնալիստները Ամիրօվի այդ՝ յամենայն դէպս ոչ չարամտութեամբ կատարած վարմունքը մի կատարեալ շանտաժի առարկայ են դարձնում։ Նրանք սկսում են այս անգամ Ամիրօվից ամենայն համարձակութեամբ գումարներ պահանջել ի վարձատրութիւն այն բանի, որ «պլագիատը երեւան չը հանեն»։ Ամիրօն այդ նպատակով ստանում էլ է 100 րուբլի, բայց դրանով չէ բաւականանում. նա կթան կով է ձեռք գցել և կամենում է անվերջ կթել։ Բայց երբ վերջապէս Ամիրօվի համբերութիւնը հատնում է և սկսում է մարդիկ մէջ գցել այդ ափաշկարա շանտաժին վերջ դնելու համար, այն ժամանակ ահա պ.պ. ժուռնալիստները, բարքերի մաքրութեան պաշտպանների կեղծ դիմակը հագած, «Бакинецъ» թերթում տպագրում են այն յայտարարութիւնը, որի բովանդակութիւնը տուեցինք այս փոքրիկ, բայց վերին աստիճանի խայտառակ պատմութեան սկզբում։

Պ. Ամիրօվի արած պատմութիւնը այնչափ անպաճոյճ ու պարզ է, որ կօմենտարներ անելը, կարծում ենք, միանգամայն աւելորդ է։

Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, մի ամիս սրանից առաջ Թիֆլիսի քաղաքային դուման մի քանի կէտերից բաղկացած պարտադիր կանոններ մշակեց արհեստանոցների ծառայողների նօրմալ հանգստի համար։ Այդ կանոնները ներկայացված էին Թիֆլիսի նահանգապետին ի հաստատութիւն. սա էլ իր հերթին այդ կանոնները յանձնել էր նահանգական ատեանին։ Նահանգական ատեանը այժմ տեղեկացրել է քաղաքային վարչութեան, որ նա անկարող է հաստատել այդ կանոնները այն հիման վրա, որ նրանցից շատերը համապատասխան չեն օրէնքին։

Մայիսի 7-ին Պետերբուրգում կայանալու է քաղաքային վարկային ընկերութիւնների ներկայացուցիչների համագումարը։ Թիֆլիսի կողմից այդ համագումարին մասնակցելու համար մեկնում է Թիֆլիսի քաղ. վարկ. ընկերութ. կառավարիչ Պօլ. Լամբերեան։

Կարսի շրջանի զինւորական նահանգապետը Կովկասի Փոխարքայից խնդրել է դարձեալ 100,000 րուբլի ի լրումն արդէն բաց թողնված 115,000 ռուբ. շրջանի կարիքաւոր ազգաբնակութեան ուտելիքի և սերմացուի պէտքերի համար։

Մեզ յայտնեցին, որ Թիֆլիսի գեն.-նահանգապետը պաշտօնական գրութեամբ արգելել է այսուհետեւ հայերէն լեզուով դասախօսութիւններ կարդալ ժողովրդական համալսարանում։

Թիֆլիսում հրատարակվող «Երկրի Ձայնը» շաբաթաթերթը պատասխանատուութեան է ենթարկվում քրէական պատժագրքի 73-րդ յօդուածով, այդ շաբաթաթերթի № 4-ում զետեղված «Նոր աղօթք» բանաստեղծութեան համար։

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը դումայի մօտակայ նիստերից մէկում զեկուցանելու է իր առաջարկը 2 միլիօն փոխառութիւն կնքելու մասին։ Քաղաքային վարչութիւնը, բացի հերթական կարիքները հոգալուց, նախկին տարիների պարտքերը վճարելու համար միակ ելքը գտնում է կրկին փոխառութիւն կնքելու մէջ։

Թիֆլիսի գեն.-նահանգապետի կարգադրութեան համաձայն, ոստիկանապետը առաջարկել է պրիստաւներին ստուգել և մայիսի 1-ից պաշտօնից արձակել այն դռնապաններին, որոնք չը գիտեն ռուսերէն։

Թիֆլիսի ոստիկանապետը կարգադրել է ոստիկանական պաշտօնեաներին փողոցներում անկարգութիւններ անող երեխաներին անմիջապէս ձերբակալել և ծնողների հետ բերել իր մօտ։

Թիֆլիսում, 6-րդ քաղաքամասում, բացվել է պարսկական տարրական դպրոց երկու բաժանմունքով և 60 աշակերտներով։

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը հաստատել է այն 14,200 րուբլի տուգանքը, որ էլեքտրաքարշի վրա հսկող դումայական յանձնաժողովը որոշել էր առնել ընկերութիւնից 1906 թ. սեպտեմբերի 1-ից մինչև հոկտեմբերի 1-ը ամառային երթեւեկութիւն չը հաստատելու համար։

Թիֆլիսի նահանգապետը, քաղաքային վարչութեան ցուցմունքի համաձայն, խոլերայի դէմ մաքառող յանձնաժողովի կազմի մէջ մտցրել է նաև քաղաքային վարչութեան բոլոր անդամներին, սանիտարական բժշկական մարմին և ժողովրդական առողջապահութեան յանձնաժողովին։

Թիֆլիսում արդէն ստացվել են 6 նոր էլեքտրաքարշ վագոններ, որոնք և գործադրութեան հանվեցին կիրակի օրվանից։

Հաւաբար Վակէ կոչված քաղաքամասի բնակիչները խնդրել են քաղաքային վարչութիւնից աջակցել այդ տեղը քաղաքի հետ միացնելու գործին։

Թիֆլիսի քաղաքային դումայի հրաժարված քարտուղարի պաշտօնի համար ձայնաւորների մի խումբ առաջ է մղում վարչութեան նախկին ծառայող Ալ. Պապովեանի թեկնածութիւնը։ Սակայն քաղաքային վարչութիւնը մտադիր է առաջարկել դումային, որ այդ պաշտօնի համար յատուկ անձն չընտրվի, այլ ծախքերը տնտեսելու նպատակով ցանկալի է որ յանձնվի քաղաքային վարչութեան քարտուղարին։

Երկրագործութեան վարչութ. յանձնարարել է Կովկասի գիւղատնտեսութեան տեսուչ Ի. Վասիլեւվին ծանօթանալ կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան գործերի հետ։

Անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գ.-մ. Նէյդեբաուէրը, հաստատվելով իր պաշտօնում, նշանակված է ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրի իշխանութեան ներքոյ։

Վարշավայի զինւորական վիճակի շրջանային զինւորական բժշկական տեսուչ Սուխօվ նոյն պաշտօնով տեղափոխված է Կովկաս։

Թիֆլիսի ոստիկանապետի՝ ոստիկանութեան անունով տուած կարգադրութեան մէջ կարդում ենք. «Որովհետև մինչև օրս կօնդիտէրների տէրերը քաղաքային վարչութիւնից չը ստացան թոյլատրող վկայականներ 1908 թվի համար, առաջարկում եմ պրիստաւներին փակել հետեւեալ կօնդիտէրները, մինչև որ նրանք ձեռք կը բերեն յիշեալ վկայականները. 1-ին քաղաքամասում՝ Խասիձէի և Կարդաշեվի, 3-րդ քաղաքամասում՝ Փենէի, 4-րդ քաղաքամասում Սաքայեանի և Սալակայի, 5-րդ քաղաքամասում՝ Իւզբաշեվի և Եարվէլի, 9-րդ քաղաքամասում՝ Անիէվի և 10-րդ քաղաքամասում՝ Փանջուաձեանի, Գէորգեանի, Մախատաձէի, Տալանովի, Գերմանի, Իվաչինչեվի և Եզսանովի»։

Թիֆլիսի գեն.-նահանգապետի կարգադրութեամբ Արդեւթավի գիւղացի Վասիլի Իրեմաշվիլին, իբրև վնասակար անձն հասարակական հանգստութեան և պետական կարգ ու կանոնի համար, աքսորվում է էտապով, ոստիկանութեան հսկողութեան տակ, Օրենբուրգի նահանգը զինւորական դրութեան ամբողջ ժամանակ։

Վաղը, չորեքշաբթի, քաղաքային վարչութեան մէջ նշանակված է վարչութեան նիստը, մասնակցութեամբ Թիֆլիսի ոստիկանապետի, սանիտ. բժ. մարմնի և բաղնիքների տէրերի ներկայացուցիչների, բաղնիքներ պահելու և նրանցից օգտվելու մասին պարտադիր որոշումների մի նախագիծ մշակելու համար։

Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան ստացած տեղեկութիւններից երեւում է, որ Օդեսսայում մսի փութը վաճառվում է 10—16 կոպէկ, Մոսկվայում—17—20 կոպէկ այլն։

Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է Թիֆլիս քաղաքի համար մսի հետեւեալ սակագինը. տաւարի մսի փութը 15 կոպէկ, գառան մսի փութը 16 կոպէկ, գոմէշի մսի փութը 12 կոպէկ։ Այս սակագինը իր ոյժի մէջ մտաւ կիրակի օրվանից։ Սակայն ինչպէս մենք տեղեկացանք, մսագործները դժգոհ են այս սակագնից և որոշել են խնդիրքներով մի քանի փորձեր անելուց յետոյ գործադուլ անել, եթէ այդ գները չաւելացվեն։

Ստացանք Զանիկի «Դժբաղդներ» գիրքը, 64 էջ. գինը 10 կոպ.։

Այսօր, երեկոյեան ժամը 6-ին, Թիֆլիսի կովկասագիտական բարձր դասընթացքներում (Ալեքսանդրեան այգի) տեղի կունենայ Գ. Սմիրնովի վերջին դասախօսութիւնը «Կովկասի օգտակար աղբիւրների մասին»։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Ապրիլի 26-ին Թիֆլիսի բանտից փախել է յունահպատակ երեխայ Անտօն Մասգանօս, որ մուրացկանութեան համար աքսորվելու էր իր հայրենիքը։

Անյայտ չարագործներ ապրիլի 27-ի երեկոյեան մտնելով Թիֆլիս կայարանի ժանդարմ Ալէքսանդր Կամարդիկի բնակարանը, նրա քնած ժամանակ, գողացել են «Նագան» սիստեմի ատրճանակը, պարսկական երկու գորգ և այլն։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մի քանի օր առաջ Բագւում, տղայոց գիմնազիայում, առաջին դասամիջոցի ժամանակ գնդակ է արձակվել. թէ ով է արձակել և որտեղից՝ յայտնի չէ։ Ապրիլի 25-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, դասամիջոցի ժամանակ, երբ գիմնազիայի տեսուչ Սուչկովը դէպի ուսուցչանոցը տանող ընդունարանում բացատրութիւն էր տալիս հաւաքված աշակերտներին քննութիւնների առիթով, յանկարծ լսվում է պայթիւն։ Սարսափը տիրում է ամենքին և սկսում են փախչել, որի շնորհիւ անկարելի է լինում գտնել յանցաւորին։ Մի ժամից յետոյ մանկավարժական խորհուրդը արտակարգ նիստում որոշում է փակել գիմնազիան մինչև երկուշաբթի օր և այդ մասին տեղեկացնել հեռագրով ուսումնարանական [illegible] հոգաբարձուին ի գիտութիւն։ Հետքերից և մօտիկ գտնված դատարկ փամփուշտից երեւում է, որ պայթիւնը եղել է ոչ թէ ռումբից, այլ ատրճանակի գնդակից։

Ապրիլի 26-ին տեղի է ունեցել նաւթարդիւնաբերական բանուորների լիազօրների առաջին պաշտօնական ժողովը իշխանութեան ներկայացուցիչների ներկայութեամբ։ Ջրոս հոսանքների և մանդատներ ստուգող յանձնաժողովի զեկուցումները վերջանալուց յետոյ կատարվել է ձայնառութիւն խորհրդակցութեան և բօյկօտի հարցի մասին։ Խորհրդակցութեանը կողմնակից են 199 հոգի, բօյկօտին՝ 124։ Ձայնատուութեան արդիւնքը յայտարարվելուց յետոյ՝ բօյկօտի կողմնակիցները հեռանում են ժողովից, նախապէս յայտնելով որ վճռել են մասնակցել միայն կապիտալիստներին առաջադրվող պահանջների մշակման աշխատանքներին։

«Նիջաթ» ընկերութիւնը, մտադիր լինելով ժողովրդական զբօսանքներ կազմել քաղաքային այգում, դիմել է քաղաքային վարչութեանը խնդրելով այդ նպատակի համար իր տրամադրութեան տակ դնել այգին մայիսի 9, 10 և 11-ին։ Վարչութիւնը յարգել է այդ դիմումը այն պայմանով միայն, որպէսզի հասարակութիւնը մուտք ունենայ առանց վճարի։

Վերջին օրերս մեծ քանակութեամբ բանուորներ երկաթուղով և ծովով վերադառնում են Բագուից դէպի Ռուսաստան։ Ապրիլի 20—26-ը գնացել են 20 խումբ բանուորներ, որոնք անկարող են եղել աշխատանք գտնել իրանց համար։ Բանուորները, գլխաւորապէս, վերադառնում են Չերնիգովի, Սամարայի և Սարատովի նահանգները։

Գործարանական իշխանութիւնը հարց է յարուցել որոշելու բանուորական արձակուրդների թիւը ամբողջ տարվայ մէջ գործարաններում և նաւթահանքերում անընդհատ աշխատողների համար։

Նաւթարդիւնաբերական բանուորների արհեստակցական միութեան վարչութիւնը թոյլատուութիւն է խնդրում հրատարակելու ռուսերէն, հայերէն և թուրքերէն լեզուներով «Նաւթարդիւնաբերական բանուոր» անունով մի լրագիր։

ԼՈՒՐԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

Շաբաթ երեկոյեան, ժամը $7\frac{1}{2}$-ին, քաղաքային տան դահլիճում կայացաւ Կ. հ. բ. ը. Բաթումի բաժանմունքի ընդհանուր ժողովը, ուր ներկայ էին 141 անդամից 30—35 հոգի։ Ժողովի նախագահ ընտրվեց վարչութեան փոխ-անդամ—բժիշկ Մելիք-Մուրադեան։ Վարչութիւնը ներկայացրեց իր կազմած նախահաշիւը, որի մուտքի յօդուածներն էին՝ 150 անդամներից 750 ր., նուիրատուութիւններ 200 ր., ներկայացումներից և զբօսանքից 500 ր., առևտրական հաստատութիւններից նպաստներ 250 ր., արհեստանոցից եկամուտ 300 ր., ընդամենը մուտք 2000 ր.։ Ծախսի յօդուածները—նպաստ չքաւորներին 116 ր., դիւանական ծախքերի 50 ր., 5% մուտքից 100 րուբլի, արհեստանոցի վրա ծախք 1720 ր., չը նախատեսնված՝ 14 ր., ընդամենը 2000 ռուբ.։ Արհեստանոցի ծախսերը մանրամասնված էին այսպէս. բնակարանի 500 ր., մի վարպետուհու 480 ր., կահաւորութեան 400 ր., ծառաների 240 ր., վառելիքի 100 րուբլի։ Ընդհանուր ժողովը մուտքի յօդուածների միայն առաջինը բարձրացրեց փոխանակ 150-ի, ենթադրելով որ կունենանք 200 անդամ, ուստի և կը ստացվի 1000 րուբլի։ Ծախսերի յօդուածներից առաջինի վրա աւելացվեց 50 անդամավճարից ստացվող գումարը և չքաւորների հետ որոշվեց աւելացնել նպաստ դպրոցական աշակերտներին։ Ժողովականներից հարցրած եղաւ, թէ ինչ տիպի, ուղղութեան պիտի լինի, ինչ ծրագրով ու կանոններով պիտի ընթանայ արհեստանոցը։ Որոշ պատասխան չը ստացվեց։ Վարչութեան անդամներից ներկայ էին երեքը. մի անդամ ասում էր, որ արհեստանոց ասելով պէտք է հասկանալ աշխատանքի տուն, ուր պառաւ կանայք կը հաւաքվեն, գուլպայ կը գործեն. միւսը կարծես սպասաւորներ հաստատելու հաստատութիւն էր ընդունում, իսկ վարչութեան նախագահը հասկանում էր մի տեղ, ուր աղջիկները կը հաւաքվեն, վարպետուհու ղեկավարութեամբ այլևայլ պատուէրներ կընդունեն, կարեր կը կարեն, օրինակ՝ բանտարկեալների ճերմակեղէնի պատուէրը խոստացած են իրանց արհեստանոցին տալ։ Այս խնդրի շուրջը երկար ջուր ծեծելուց յետոյ, ընդհանուր ժողովը ձայների վաղօրօք յայտնի բացարձակութեամբ հաստատեց վարչութեան նախահաշիւը։ Եւ այսպէս Կ. հ. բ. ը. Բաթումի վարչութիւնը իր գրեթէ բոլոր եկամուտը պիտի գործ դնի մի շատ հասարակ տիպի արհեստանոց պահելու վրա։ Հասարակ ենք ասում, որովհետեւ տեղ չունեն այնտեղ գրագիտական ու կրթական առաջնակարգ պահանջները։

Գրիգոր Դանիէլեանցի սպանութեան վերաբերմամբ չորս ամսից աւելի տեւող քննութիւնը վերջապէս գտել է այդ գազանական սպանութեան յանցաւորներին յայտնագործելու հետքը։ Առաջին մասի քննիչը պատասխանատուութեան է ենթարկել իբրև մեղադրվողների՝ Դանիէլեանի կնոջը և նրա գործակատար Համբարձում Բալասանեանին։ Դանիէլեանցի կին Արաքսիան արդէն հարց ու փորձի է ենթարկվել իբրև մեղադրվող և մի հազար րուբլի երաշխաւորութեամբ ազատված է, իսկ Համբարձում Բալասանեանցը պէտք է ձերբակալվի։ («Б. Г.»)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

—

Ապրիլի 20-ին առևտրա-արդիւնաբերական մինիստրի օգնական Օստրօգրադսկու նախագահութեամբ վերսկսվել են միջտեսչական խորհրդակցութիւնները բանուորական օրէնսդրութեան մասին։ Խորհուրդը քննութեան է առել այնուհետև դժբաղդութեան դէպքերի համար բանուորներին ապահովագրելու օրէնսդրութիւնը։ Այդ օրէնսգիծը տարածվում է այն բոլոր ձեռնարկութիւնների վրա, որտեղ աշխատում են մեքենաներով ոչ պակաս քան 5 բանուորներ և ձեռքերով՝ ոչ պակաս քան 20 բանուորներ։ Ապահովագրութիւնը չէ տարածվում արքունական, ուդելի և կաբինետի իշխանութեան ձեռնարկութիւնների վրա։ Այդ բացառութեան դէմ բողոքել են արդիւնաբերութեան ներկայացուցիչները, բայց և այնպէս խորհուրդը չէ յարգել նրանց բողոքը։ Այնպիսի ձեռնարկութիւնների համար, որոնք գտնվում են հեռաւոր տեղերում, ուր ապահովագրական միութիւններ կազմելը անհնարին է, պահպանվում է մինչև այժմ գոյութիւն ունեցող առանձին պատասխանատուութիւնը։ («Р. В.»)

Մոսկվայի նահանգական զեմստվօյի վարչութիւնը տեղեկութիւն է ստացել Ուֆիմի նահանգական զեմստվօյից, որ նա վճռել է Ուֆիմի նահանգում, հարևան զեմստվօների և պետական գանձարանի միահամուռ աջակցութեամբ, կազմակերպել կումիս-բուժարաններ տարրական դպրոցների ուսուցիչների համար։ Տեղեկացնելով այդ մասին Մոսկվայի նահանգական զեմստվօյին, Ուֆիմի զեմստվային վարչութիւնը խնդրում է աջակցել իրան մասնակցելով ծախքերին և որոշ թվով տոմսակներ սահմանելով իր ուսուցիչների և վարժուհիների համար։ («Р. В.»)

Ժողովրդական դպրոցների տեսուչ Մարկօվը տեղեկացրել է Մոսկվայի գաւառական զեմստվօյի վարչութեանը, որ նա այժմ հնարաւոր է գտնում հաստատելու զեմստվային դպրոցի ուսուցչուհու պաշտօնում Գոֆմանին, որովհետև վերջինս լյութերականութիւնից հրաժարվելով ուղղափառութիւն է ընդունել ներկայումս։ («Р. В.»)

Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութիւնը յատուկ շրջաբերականով առաջարկել է երկաթուղիների կառավարիչներին և կայարանապետներին շուտով տեղեկութիւններ հաղորդել երկաթուղու ծառայողների տրամադրութիւնների մասին և միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի մայիսի 1-ին չընդհատվեն աշխատանքները։ («Русь»)

Ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան հաշւով, երկաթուղիները կրած վնասը վերջին հեղեղումներից հասնում է մի քանի միլիօն րուբլու։ («Р. Сл.»)

Ապրիլի 20-ին Պետերբուրգի Պրէօբրաժենեան գերեզմանատանը տեղի է ունեցել

[illegible]

«Բ. Վ.»

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 7 ապրիլ

[illegible]

Հայ-Կաթոլիկ ծխական

Սև-Քար, 16 ապրիլ

Պարտք ենք համարում շնորհակալութիւն յայտնել Թիֆլիսում աշխատող սև-քարցի այն երիտասարդներին, որոնք, գիտակցելով լրագրի նշանակութիւնը գիւղական կեանքում, իրանց սուղ միջոցներից հանգանակել և մի օրինակ «Մշակ» են ուղարկել իրանց ծննդավայր Սև-Քար գիւղի ծխական դպրոցին։

Նոյնպէս պէտք է գոհունակութիւն յայտնել օր. Մ. Խառատեանին և Թումանեանին, որ զգալով այն չարքաշ ու դառն կացութիւնը, որի մէջ ապրում է այսօր ղազախեցին, շտապել են վիճակախաղից գոյացած 40 րուբլին փոխադրել Սև-Քարի Թրշուառ ու ապրուստի միջոցներից զուրկ մի շարք ընտանիքներին։

Չը մոռանամ յիշատակել, որ դրանից առաջ Բագւում աշխատող սև-քարցի մի խումբ երիտասարդներ էլ նոյն նպատակով փոխադրել էին 23 րուբլի։

Թէև գումարն ինքն ըստ ինքեան չնչին է, բայց և այնպէս ներկայ պայմաններում մեծ աջակցութիւն է այն ընտանիքներին, որոնք հնարաւորութիւն չունեն օրվայ պարէնն իսկ հայթայթել։

Ի միամտութիւն նուիրատուների շտապում եմ յայտնել, որ փողերը գործադրված են իրան նպատակին։

Աւագ-ուսուցիչ՝ Գուրգէն Հայկունի

—

Եալտա, 21 ապրիլ

Խնդրում եմ թոյլ տալ ինձ ձեր պատւական թերթի միջոցով հրապարակօրէն իմ խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու երաժշտագիր (կոմպօզիտոր) Ալեքսանդր Աֆանասիեվիչ Սպենդիարեանին նրա համար, որ բարի գտնվեց Յարութեան մեծ տօներին նուիրաբերելու Եալտայի հայոց գաղութի աղօթատան պահպանման հարիւր (100) րուբլի և տասն (10) րուբլի էլ չքաւոր ընտանիքներին բաշխելու։

Երէցփոխ հայ աղօթատան՝

Յ. Լազարեանց

—

Ղալաչա, 4 ապրիլ

Ամեն տեղ լուր է տարածվել թէ՝ կառավարութիւնից նպաստ ստանալու ուղարկելու պատճառն այն է, թէ գաւառական զանազան պաշտօնեաներ գիւղացիներից մեծ գումարով փող են պահանջում. Թոյլ տուէք ձեր թերթի միջոցով յայտնել ի գիտութիւն ամենքի, որ Ղալաչա, Կոպր, Բարանա և Դիւզ գտնվում են հաշտարար միջնորդ պ. Օրլովի իրաւասութեան ներքոյ և որ յիշեալ չորս գիւղերից ոչ մի կոպէկ չէ պահանջվել։ Մեծ անխղճութիւն է այդպիսի մի ազնիւ պաշտօնեայի անունը աբատաւորել, որովհետև պ. Օրլովը ոչ միայն մեր գաւառում, այլ և ամբողջ նահանգում մի հատ մարդն է, որ ա-

տանց ազգերի խտրութեան, բոլոր իրաւազուրկների պաշտպանն է հանդիսանում։

Մելքիսեդէկ քահ.

—

Բաց նամակ «Վտակի» խմբագրութեան

Աշտարակ, 29 մարտի

Աշտարակի ծխական դպրոցի ուսուցիչներս բողոքում ենք «Վտակի» խմբագրութեան այն վարմունքի դէմ, որ չը բարեհաճեց տպագրել մեր տուած բացատրութիւնը արձակված ուսուցիչ պ. Ռուբէն Տէր-Յովակիմեանին, որը մեզ զրպարտիչներ էր անուանել։

Երկար սպասելուց յետոյ դիմեցինք մի առանձին նամակով խմբագրութեանը իմանալու համար չը տպագրվելու պատճառները, բայց դարձեալ ոչ մի պատասխան չը ստացվեց։ Հետաքրքրական է իմանալ չը տպագրելու շարժառիթները։

Ի դիմաց ուսուցիչների՝

Գ. Պալասանեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 20 ապրիլ

Խրոնիքական ցաւ է դարձել մեր դպրոցների համար թոշակների գանձումը։ Մեր ծնողները իրանց զաւակների ուսման վարձը վճարելիս կարծում են, որ ողորմութիւն են տալիս դպրոցական վարչութեան, ուսուցիչներին։ Իւրաքանչիւր աշակերտ դպրոցի վրա ծախք է նստում 20—25 թուման. բայց մեր ունևոր ծնողներն անգամ դժուարանում են այդ գումարի կէսը տալու, նկատի չառնելով որ մնացած կէսը իրանց զաւակների համար ծախսվում է այն գումարներից, որոնք նուիրաբերված են այս ու այն բարերարից յատկապէս չքաւոր սաների կրթութեան համար։ Մեզնում ուսման թոշակը զանազան կարգերի է բաժանված։ Արամեան դպրոցում առաջնակարգ վճարը 15 թուման է. ամբողջ դպրոցում 10 հոգի չը կայ 15 թուման վճարող։ Մինչդեռ եթէ մեր ծնողները դպրոցական ծախքն էլ մտցնեն իրանց տարեկան բիւջէի մէջ որպէս անհրաժեշտ վճար, հաւատացած ենք, որ այդ թիւը կարելի է 10 անգամ բազմապատկել։ Բայց ինչպէս յիշեցի՝ շատերը այդ ծնողներից մեծ շնորհ են համարում հոգաբարձութեան, եթէ իրանցից պահանջված թոշակի կէսը կամ $^{2}/_{3}$-ն են վճարում։ Այդպիսիների կարծիքով, նոյնիսկ ուսուցիչները ի զուր և աւելորդ փող են ստանում։ «Թոշակների կէսն էլ շատ է ուսուցիչներին»,— ասում էր ինձ մի անգամ՝ իրան ինտելիգենտ համարող մի ծնող։ «Մի՞թէ 500—600 րուբլին շատ է մի ուսուցչի համար,—պատասխանում եմ պարոնին.—միթէ մենք մեր տանը կրկնապատիկ և եռապատիկը չենք ծախսում»,—աւելացնում եմ։ «Մենք սովոր ենք ծախսելու, բայց նրանք չքաւոր ծնողների զաւակներ են. նրանք մեզ պրած ծախքի քառորդով պիտի բաւականանան»։ Ի՞նչ պատասխանել այդպիսի «ինտելիգենտ» պարոնին, որի կարծիքով հարուստը ցմահ պիտի հարուստ մնայ և բարեկեցիկ ապրի, իսկ չքաւորը՝ ընդհակառակը։

Ինչքան կը հրճւանար մարդկութիւնը, եթէ անմահ գաղափարականի «յետինք առաջինք, առաջինք յետինք» ասացուածը դարերի հաստատութեամբ վաւերացված չը լինէր... Ցաւ ի սիրտ պիտի խոստովանել, որ այդպէս մտածողների ստուար թիւ ունենք մեզանում։ Այդպիսիներից և ոչ մէկը չէ զարմանում, երբ տեսնում է երէկվայ դպրոցաւարտ կամ նոյնիսկ ոչ դպրոցաւարտ պատանուն այս ու այն բանկում, մաքսում կամ պօստում հարիւրներ, հազարներ ստանալիս։ Բայց նայեցէք ինչպիսի զարմացք և ապշութիւն է նկարվում դրանց երեսին, երբ լսում են, թէ այս-ինչ 10—20-ամեայ ուսուցիչը 500—600 թուման ռոճիկ է ստանում։ Եւ այդ է պատճառը, որ ուսուցչական ասպարէզում եռանդ, աւիւն սպառած տասնեակ, քսանեակ տարիներ ծառայած մարդիկ ուրիշ ասպարէզներ են փնտռում իրանց և իրանց զաւակների ապագան ապահովելու համար։ Եւ մենք դըժգոհում ենք, թէ արժանաւոր ուսուցիչներ չունենք. պարզ է, որ այդպիսի անհիւրընկալ ասպարէզը կը գրաւի դէպի իրան միմիայն դպրոցական նստարաններից նոր բարձրացած եռանդոտ և ոգևորված նորաւարտներին, որոնց դեռ ծանօթ չէ կեանքը իր փշալից, տատասկոտ առապարներով, որոնք դեռ տեսական ծանօթութիւն ունեն միայն «Հայի խնդիր» կօշմարին, որը ատիճանաբար կը սկսէ ճնշել նրանց մատաղ կրծքերը, որով ստիպված կը լինեն նրանք էլ մի օր իրանք փորձառութեան տարիներում տեղի տալ «կօշմարի» պահանջներին, ասպարէզը թողնելով իրանց յետնորդներին, անփորձներին, նորաւարտներին։ Ակնյայտ իրողութիւն է, որ այդպիսի դասատուների ձեռքից դուրս եկած աշակերտութիւնն էլ ինքնըստինքեան մի բան չէ կարող ներկայացնել։ Եւ եթէ մի խորաթափանց հայեացք ձգենք մեր դպրոցների, մեր աշակերտութեան վրա, կը տեսնենք, որ ոչ մէկը իր կոչման բարձրութեան վրա չէ կանգնած։ Ո՞ւմն է յանցանքը. ուսուցչի՞նը, աշակերտի՞նը թէ՞ անհոգ, անհեռատես ծնողներինը։ Պատասխանը պարզ է ամեն մի գիտակից ծնողի համար։ Թող այդպիսի գիտակից ծնողները խրատեն, համոզեն այն անհասկացող և ունևոր ծնողներին, որոնցից հոգաբարձութիւնը չը կարողանալով թոշակ գանձել՝ խնդրել էր թեմակալ առաջնորդին կանչել, համոզել, հասկացնել իրանց սխալ արարքը, և որոնք պատասխանել էին առանց կարմրելու՝ սակարկելով, որ այսքան կը տամ, ոչ աւելի. հակառակ դէպքում կը հանեմ զաւակներիս, կուղարկեմ կաթօլիկների մօտ»... Եւ կան, ընթերցող, այնպիսի անգութ ծնողներ, որոնք թոշակի վճարումը ձգձգելով սեզօնի վերջին ամիսներին, երբ խստիւ պահանջվում է նրանցից, հանում են երեխաներին դպրոցներից։

Այդպիսիները հասարակութեան ամենաբարեկեցիկ և կարող դասի անդամներից են։ Այդ անխիղճները, հոգով աղքատները, չեն մտնում իրանց զաւակների դրութեան մէջ, որ սոսկան իրանց յանցանքի ծանրութիւնը տեսնելով։ Այդպիսիների անունները պիտի հրատարակել հրապարակական ժողովներում յօրինակ այլոց։ Մեր կարծիքով, երկու թաղի հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է հրապարակական ժողով գումարել, դպրոցների տնտեսական մանրամասն ծրագիրը դնել հասարակութեան առաջ։ Մենք հաւատացած ենք, որ այլևս դպրոցները չեն կարող իրանց գոյութիւնը քաշ տալ, եթէ լուրջ խորհրդածութեան չենթարկվի դպրոցական գործը իր մանրամասնութիւններով։

Իբօ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

Աղմկալի տեսարանը կանանց համագումարում՝ Հռոմի մէջ.—Հռոմի մէջ՝ կանանց համագումարում հարց է յարուցվել ժողովրդական դպրոցներում կրօնական առարկաների դասաւանդութեան մասին, որը աղմկալի միջադէպի պատճառ է դարձել։

Ազատամիտ սեկցիայի առաջարկը՝ ժողովրդական դպրոցներից կրօնական դասաւանդութիւնը դուրս վանելու համար՝ ընդունվել է կղերականների կողմից սուլոցներով և բողոքի աղաղակներով։

Երբ ուզում են քուէարկութեան ենթարկել հարցը, տղամարդիկ պահանջում են, որպէսզի իրանց ևս իրաւունք տրվի քուէարկութեանը մասնակցելու։ Սակայն խորհրդաժողովի նախագահուհին մերժել է այդ առաջարկը, որի շնորհիւ և առաջացել է սաստիկ աղմուկ։ Սօցիալիստների պատգամաւոր Լօլլինին ի զուր աշխատում էր խօսք ստանալ. նրա ձայնը խեղդվում էր ընդհանուր աղմուկի մէջ։ Տղամարդիկ աթոռների վրա բարձրանալով և, օդի մէջ ճօճելով իրանց մուշտի տոմսակները, միաձայն գոչում էին. «Մենք ևս ուզում ենք ձայն տալ, չէ՞ որ մեր տոմսակների գներն էլ հաւասարապէս վճարված են, ինչպէս որ տիկիններինը»։ Երիտասարդ կին բժիշկ Մօնտեսսօրին այդ խօսքերին պատասխանել է բարձր ձայնով հետևեալը.

—Մենք, կանայքս, նոյնպէս վճարում ենք տուրքերը տղամարդկանց հետ համահաւասար չափով, բայց և այնպէս դուք ձայնի իրաւունք չէք տալիս մեզ։ Ուրեմն մենք էլ ձեզ ենք զրկում նոյն իրաւունքից այն համագումարում, որի լիակատար տնօրէնը մենք կանայքս ենք։

Իբրև պատասխան դրան լսվում է կանանց կողմից ծափահարութիւնների կատարեալ թնդիւն։

—Դուք վախենում էք մեզնից, այդ պատճառով էլ թոյլ չէք տալիս մեզ մասնակցելու ձայնատւութեանը։

Միջադէպը սպառնում էր աւելի ու աւելի սուր կերպարանք ստանալ և փոթորիկ ստեղծել, երբ ամբիօն է բարձրանում համագումարի նախագահ կոմսուհի Ստալետտին և առանց վրդովմունքի յայտարարում է, որ քուէարկութիւնը յետաձգվում է յաջորդ նիստին։

Այդ նիստում, որ տեղի ունեցաւ ապրիլի 16-ին, ժողովրդական դպրոցներից կրօնական դասաւանդութիւնը վերացնելու առաջարկը ընդունվում է ձայների մեծամասնութեամբ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

Ն ե ր ք ի ն

27 ապրիլ

ԿԻԵՎ։ Համալսարանի ռեկտոր Ցիտովիչ հրաժարվեց ռեկտորի կոչումից։ Հոգաբարձութիւնը հրաժարականը ընդունեց։

ՏՈՒԼԱ։ Նահանգապետի նախագահութեամբ և զեմստվային ու քաղաքային հաստատութիւնների, երկաթուղիների, բժշկական համագումարի ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ կայացաւ մի խորհրդակցութիւն խօլերայի դէմ միջոցներ մշակելու խնդիրը քննելու համար։ Ժողովը որոշեց միջնորդել կառավարութեան առաջ, որ 200,000 րուբլի յատկացվի նահանգի ազգաբնակութեանը խմելու ջուր հայթայթելու համար։ Մշակվեցին ուրիշ մի շարք միջոցներ խօլերայի դէմ։

28 ապրիլ

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ։ Ապրիլի 24-ին սկսվեց Սվէաբօրգի՝ իբրև ռուսական բերդի հարիւրամեակի հանդիսաւոր տօնակատարութիւնը։

ԿԻԵՎ։ Խուզարկու բաժնում վերստուգող մասնաժողովը մի շարք յանցանքներ յայտնագործեց, որ կատարել են բաժնի պետ Ասլանովը և գործակալ Զէլօն։ Նահանգական վարչութեան որոշման համաձայն գործը յանձնված է դատախազին, որը քննութիւնը յանձնել է կատարել կարևոր գործերի քննիչին։ Ճանապարհների հաղորդակցութեան վարչութիւնը 25,000 րուբլի յատկացրեց խօլերայի երևալու դէպքում միջոցներ ձեռք առնելու համար։

Ա ր տ ա ք ի ն

27 ապրիլ

ՎԻԵՆՆԱ։ Սպանական թագաւորը Վիեննայի սպանական դեսպանի միջոցով սրտագին շնորհաւորումներ ուղարկեց Ֆրանց-Յովսէփ կայսրին, որն իր կողմից պատասխանեց ամենաբարեհամական արտայայտութիւններով։

28 ապրիլ

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Շվեդական էսկադրան Բեվելից տեղս հասաւ ժամը 4 և 15 րոպէին։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Ե Ր Կ Ա Թ Ո Ւ Ղ Ի

Գնացքների ամառնային երթևեկութիւն

(Ժամերը հաշւած են Պետերբուրգի ժամանակով, իսկ փակագծերի միջինը՝ Թիֆլիսի ժամանակով)

	ԱՐԱԳ	ԱՐԱԳԱՑՎԱԾ	ՓՈՍՏԱՏԱՐ	ՄԱՐԴԱՏԱՐ	ԱՊՐ.-ՄԱՐԴԱՏ.
Բագուից դուրս գալը. . .	—	4 ժ. 10 ր. ցեր.	11 ժ. 8 ր. առ.	5 ժ. 24 ր. առ.	—
Թիֆլիս հասնելը.	—	8 ժ. 30 ր. առ.	5 ժ. 59 ր. առ.	10 ժ. 52 ր. երեկ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը.	(9 ժ. 3 ր. երեկ.)	—	(7 ժ. 47 ր. առ.)	(12 ժ. 28 ր. գիշ.)	—
Բաթում հասնելը. . . .	7 ժ. 14 ր. առ.	—	8 ժ. 40 ր. երեկ.	12 ժ. 36 ր. ցեր.	—
Բաթումից դուրս գալը.	11 ժ. երեկ.	—	7 ժ. 1 ր. առ.	5 ժ. 57 ր. երեկ.	—
Թիֆլիս հասնելը.	9 ժ. 44 ր. առ.	—	8 ժ. 38 ր. երեկ.	7 ժ. 22 ր. առ.	—
Թիֆլիսից դուրս գալը.	—	(11 ժ. 21 ր. գիշ.)	(10 ժ. 36. ր. երեկ)	(8 ժ. 58 ր. առ.)	—
Բագու հասնելը. . .	—	1 ժ. 35 ր. ցեր.	4 ժ. 45 ր. ցեր.	12 ժ. 57 ր. գիշ.	—
Ջուլֆայից դուրս գալը.	—	—	5 ժ. առ.	—	—
Երևանից դուրս գալը. .	—	—	—	—	9 ժ. 27 ր. երեկ.
Ալեքսանդրոպոլից դուրս գալը.	—	—	7 ժ. 59 ր. երեկ.	—	5 ժ. 30 ր. առ.
Թիֆլիս հասնելը. . . .	—	—	5 ժ. 28 ր. առ.	—	3 ժ. 30 ր. ցեր.
Թիֆլիսից դուրս գալը. .	—	—	(12 ժ. 53 ր. գիշ.)	—	(11 ժ. 48 ր. առ.)
Ալեքսանդրոպոլ հասնելը.	—	—	10 ժ. 21 ր. առ.	—	9 ժ. 53 ր. երեկ.
Ջուլֆա հասնելը. . . .	—	—	11 ժ. 47 ր. գիշ.	—	—
Ալեքսանդրոպոլից դուրս գալը.	—	—	10 ժ. 50 ր. առ.	—	10 ժ. 15 ր. երեկ.
Կարս հասնելը.	—	—	2 ժ. 9 ր. ցեր.	—	1 ժ. 49 ր. գիշ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՈՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։
Կ. Ի. ԳՋԵԼԻԵՎ—1—2 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
Կին-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ա. Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.

Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Բ Ժ Ի Շ Կ

Ա. Միխիթարեանց

Ընդունում է հիւանդներին. մասնագիտութիւն՝ սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու հիւանդութիւններ. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլօլակ, Բեհբութեան փողոց № 33.

(ա. օ.) 100—41

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է գիտութիւն ընդհանուրի, որ Քաղաքային Դումայի ներկայ տարվայ ապրիլի 24-ի որոշման համաձայն սահմանված է տակսա՝ տաւարի միսը 15 կ., ոչխարի միսը 15 կ. և գոմէշի միսը 12 կոպէկ. վերոյիշեալ տակսան կը սկսվի գործադրվել, երբ նա կը յայտարարվի «Кавказъ» լրագրում։ Եթէ մսագործները խախտեն տակսան, դրա դէմ կարող են գանգատներ յայտնել ընդհանուր ոստիկանութեան ագէնտներին, քաղաքային առևտրա-տնտեսական ոստիկանութեան ագէնտներին և Քաղաքային Վարչութեան 4-րդ բաժանմունքին։

3—2

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է ի գիտութիւն նախ՝ որ առաջիկայ ուսումնական տարում մայր դպրոցում և նրա բաժանմունքներում նոր աշակերտների ընդունելութիւն չի լինելու և երկրորդ՝ էքստերն քննվել ցանկացողների խնդիրները ընդունվում են մինչև մայիսի 5-ը, որից յետոյ սկսվելու են քննութիւնները։

(29, 30, 1, 3) 4—1

Զգուշացէք կեղծումներից

ԲՈՐՆՕ-ՏԻՄՕԼԵԱՆ ՍԱՊՈՆ

Գ. Ֆ. Ի Ւ Ր Գ Ե Ն Ս Ի

Պեպէնների, արևութեան, դեղին բծերի, պուկիկների և պզուկների դէմ։ Անուշահոտ տուալէտային սապոն բարձր արժանաւորութեան։ Ծախվում է ամեն տեղ 1 կտորը 50 կոպ., ½ կտորը 30 կոպ.։ Ոսկէ մեդալ Լօնդօն, 1893 թւի համար։ Գլխաւոր պահեստը Գ. Ֆ. Իւրգենսի մօտ, Մօսկվայում։

(14,29) 25—14

Փորձված սերմեր

ՍԵՐՄԵՐ

ցանելու համար

ԲԱՆՋԱՐԱՆՈՑԱՅԻՆ

ԾԱՂԿԱՅԻՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Պրէյսկուրանտ ուղարկվում է ձրի

Кавказское Т-во Сѣмянного Хозяйства Квеесъ и К-о

Тифлисъ, Михайловск. пр. № 55.

25—20

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ

Ա. Ջ Ա Ն Ե Ա Ն Ի

ԲԱՑՎՈՂ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

Գինը 50 կոպ.։ Ծախվում է Բագւի և Թիֆլիսի գրավաճառների մօտ։

(օ. մ.) 6—5

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս-ի

ՓՈՔՐՈԳԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

գրքոյկը (սակաւաթիւ) 64 էջ, 15 կոպէկ։ Միւս 16 գրքերի հետ վաճառվում է գրախանութներում։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ցանկանալով ամառվայ ամիսներում բանալ իր արհեստանոցի ճիւղը

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԻՑ ՄԷԿՈՒՄ

դիմում է հասարակութեանը, խնդրելով դրամական աջակցութիւն այդ դիտաւորութիւնը իրագործելու համար։

Նպաստները հասցնել տնայնագործական ընկերութեան վարչութեան կամ «Մշակի» խմբագրութեան։

ԶԱԽԱՐ ՄԻՆԱՅԵՎԻՉ ՋԱՆՓՈԼԱԴԵԱՆԻ

ԺԱՌԱՆԳՆԵՐԸ

Ծանուցանում են, որ Երևանի երկաթուղու Արաքս կայարանում կայ ԿՈՂԲԻ ընտիր աղի ահագին պաշար՝ սպիտակ (աղուճակի), խաչքարի և վառօդաձիգի։ Պատուիրած կամ հասարակ նամակներով և կամ հեռագրով դիմել՝ Ст. Аракс [Э. Ж. Д.] Маргаритѣ Захарьевнѣ Джанполадовой, իսկ կանխավճարը պօստով կամ հեռագրով փոխադրել՝ въ Александрополь, Маргаритѣ Джанполадовой.

Յ. Գ.—Խնդրում ենք չը շփոթել մեր ֆիրման նոր կապալառուների ֆիրմայի հետ, որոնց աղ ուղարկողն է նոյն ազգանունն ունեցող Ս. Ջանփոլադեանը։

3—3

(օ. մ.)

Типографія „Ор...кія" ... Мартиросянца ... Гольная ... № 3.